

ОБЩИНА РАЗГРАД

7200 Разград, Бул. Бели Лом 37А, П.К. 88; Тел.: 084 660 091, 660 092, Факс: 084 660 090; E-mail: obshtina@razgrad.bg, www.razgrad.bg

Приет от Общински съвет-Разград
с Решение №686 по Протокол №53 от 26.03.2019 г. на Общински съвет-Разград

А Н А Л И З

на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците

в община РАЗГРАД

(по чл. 196, ал. 3 на Закона за предучилищно и училищно образование)

Съдържание

I. Въведение.....	3
II. Състояние и предизвикателства.....	6
1. Обща картина на образователната система в община Разград. Общинска мрежа от детски градини, училища и центрове за подкрепа за личностно развитие за периода 2016/2017 – 2018/2019	6
Демографска картина и тенденции	6
Общинска образователна инфраструктура. Брой групи, паралелки, деца, ученици, педагогически и непедagogически персонал по видове образователни институции	8
2. Деца и ученици.....	16
2.1. Деца и ученици със специални образователни потребности (СОП) и хронични заболявания	16
2.2. Брой деца и ученици в риск от социално изключване.....	17
2.3. Деца и ученици с изявени дарби.....	20
3. Състояние и предизвикателства пред общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.....	20
Дейности на училищата и общинска администрация в подкрепа за личностно развитие на децата и учениците	22
Дейности на Центрове за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците	47
Дейности на неправителствени организации, читалища, спортни клубове в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.....	53
III. SWOT анализ. Силни и слаби страни. Възможности и заплахи.....	58
IV. Обобщение и изводи от анализа.....	59
V. Заключение.....	60

I. Въведение

Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците е регламентирана в Закона за предучилищното и училищно образование (ЗПУО) и Наредбата за приобщаващото образование на Министерство на образованието и науката (МОН).

Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците (обща и допълнителна), която образователните институции (детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие) в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват, е неразделна част от самостоятелно разработени и прилагани цялостни политики, чиито основни принципи са:

- изграждане на позитивен организационен климат, което изисква създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование;
- утвърждаване на позитивна дисциплина, основана на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето и ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите, превенция на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях;
- развитие на училищната общност;

Съгласно чл. 176 на Закона за предучилищното и училищно образование (ЗПУО) и чл.4, ал.2 от Наредбата за приобщаващото образование на МОН, общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие се осигурява на всички деца и ученици и цели да осигури:

- съответствие с индивидуалните им потребности;
- подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им;
- осъществяване на подкрепата за детето и ученика най- близо до мястото, където живее и учи.

В съответствие с постановката на чл. 174, ал. 1 от ЗПУО, осигуряването на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците от институциите в системата трябва да се осъществява съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

Важно условие за постигането на целите, принципите и приоритети е разгръщане потенциала на всички участници в процеса - деца, ученици, родители, институции, гражданска общество. Взаимодействие на институциите, ефективните канали за комуникация с родители и граждани са основен фактор за осъществяването на целите на образованието за подготовката на изградени, самостоятелни, конкурентно способни личности, чрез развиване на компетентности, необходими на децата и учениците в съвременното общество.

В раздел II – Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, чл. 177, ал. 1 от Закона за предучилищното и училищно образование подкрепата за личностно развитие е определена като обща и допълнителна.

Общата подкрепа включва :

- Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
- Допълнително обучение по учебни предмети;
- Допълнителни модули за деца, които не владеят български език;
- Допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
- Консултации по учебни предмети;
- Кариерно ориентиране на учениците;
- Занимания по интереси;
- Библиотечно-информационно обслужване;
- Грижа за здравето;
- Осигуряване на общжитие;
- Поощряване с морални и материални награди;
- Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;

- Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
- Логопедична работа.

Допълнителната подкрепа осигурява на децата и учениците от уязвимите групи равни възможности за личностно развитие, чрез:

- Работа с дете и ученик по конкретен случай;
- Психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
- Осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
- Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
- Ресурсно подпомагане;
- Работа с талантиливи деца и ученици.

Изпълнението на Закона за предучилищното и училищно образование и изготвянето на областна и общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците за периода 2019 г. – 2020 г. създава необходимост от анализ на настоящата ситуация и на потребностите от подкрепа на личностното развитие на децата и учениците от община Разград.

Целите, които си поставя настоящият анализ, са:

1. Оценка на настоящата ситуация на образователната система в община Разград.
2. Осигурената подкрепа на интелектуалното, емоционално, духовно, нравствено и физическо развитие в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите, както и за съхраняване и утвърждаване на националната идентичност, човешките права и свободи, принципите на демокрация и отговорно гражданско поведение.
3. Осъществени дейности за насърчаване, развитие и реализация на заложените и способностите.
4. Утвърдени училищни политики за формиране на толерантност и уважение към личността и обществото.
5. Осъществени дейности за познаване на националните, европейските и световни културни традиции и ценности.

Целите на настоящия анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие съответстват на основните приоритети и принципи, заложи в Закона за предучилищното и училищно образование. Първостепенен национален приоритет е образованието на нацията на базата на единна национална политика за осигуряване правото на равен достъп на децата и учениците до качествено образование, ефективност и иновативност на прилаганите практики и подходи.

В този смисъл настоящият анализ насочва вниманието към приобщаващото образование, неговите цели и принципи.

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование и се реализира в съответствие със следните принципи:

1. Гарантиране на правото на всяко дете и ученик на достъп до детска градина или училище най-близо до неговото местоживееие и на правото му на качествено образование;
2. Гарантиране на достъпа на всяко дете или ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на ученето и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;
3. Прилагане на диференцирани педагогически подходи, ориентирани към интересите и стимулиращи мотивацията на детето и на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
4. Приемане и зачитане на уникалността на всяко дете и ученик – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че детето или ученикът да развие максимално

своя потенциал;

5. Равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички деца и ученици заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат в процеса на ученето и научаването и при участието им в дейността на детската градина или училището;

6. Системен и холистичен подход на организация и сътрудничество на образователните институции в областта на приобщаващото образование на всички равнища – управление и екипност, използване на приобщаващи педагогически практики, създаване на сигурна и подкрепяща среда, участие на родителите, мониторинг на процеса и на качеството на подкрепата за личностно развитие, както и на влиянието им върху обучението и постиженията на децата и учениците;

7. Сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование – детската градина/училището, детето/ученика, семейството и общността;

8. Намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на децата и учениците в дейността на детската градина или училището;

9. Нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение и подготовка на децата и учениците за живот в приобщаващо общество;

10. Гъвкавост и динамичност на процеса на приобщаващото образование съобразно потребностите на децата и учениците и в зависимост от спецификата на обществения живот.

Периодът, който обхваща анализът, е 2 години – 2017 г. и 2018 г.

За разработването на този Анализ за потребностите със заповед на Кмета на Община Разград е създадена работна група, в чийто състав са включени представители на Общинска администрация, РУО на МОН, гр. Разград, РЗИ, гр. Разград, Дирекция „Социално подпомагане”, гр. Разград, Регионален експертно-консултантски и информационен център „Читалища”, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, гр. Разград, образователни институции и НПО.

Анализът е продукт на съвместните усилия на работна група и организации, участвали в проучването - детски градини, общински и държавни училища, ЦПЛР, културни институции, специализирани институции за работа с деца и ученици, доставчици на социални услуги.

Използвани са анализи, доклади и стратегически документи на национално, регионално и местно ниво, статистически бази-данни на общинска администрация и институции, имащи отношение към осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Обхват на анализа: Анализът включва актуална информация за детските градини, училищата и центровете за подкрепа на личностното развитие, функциониращи на територията на общината, както и организирани към момента дейности, подкрепящи обучението и възпитанието на децата и учениците, дейности за развитие на техните интереси и способности в областта на науките, технологиите, изкуството и спорта, ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности, педагогическа и психологическа подкрепа и др., демографски тенденции, настояща ситуация и предизвикателства пред общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие. В географско отношение обхватът на проучването покрива всички населени места на територията на община Разград.

Използваните **методи за събиране на информация** са:

- Документално проучване на съществуващи анализи, доклади, стратегически документи на национално, регионално и местно ниво;
- Систематизиране и обобщаване на статистически данни, регулярно събирани от общинската администрация и институции, имащи отношение към осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците;
- Събиране на допълнителна статистическа информация и данни от Националния статистически институт.

Анализът се основава и на приоритетите, целите и стандартите, заложили в следните стратегически документи:

Закон за здравето;

Закон за закрила на детето;
Закон за защита от дискриминация;
Закон за предучилищното и училищното образование;
Национална стратегия за учене през целия живот 2014 - 2020 г.;
Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността (2014 – 2020);
Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 г. – 2020);
Стратегия за ефективно прилагане на информационни и комуникационни технологии в образованието и науката на Република България (2014 - 2020 г.);
Наредба за приобщаващото образование;
Общински план за развитие на община Разград;
Общинска програма за закрила на детето;
План за действие на Община Разград в изпълнение на Областната стратегия за интегриране на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация;
Общинска стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в община Разград (2017 г. – 2018 г.);
Програма за развитие на предучилищното и училищното образование в община Разград 2018 г. – 2020 г.

II. Състояние и предизвикателства

1. Обща картина на образователната система в община Разград. Общинска мрежа от детски градини, училища и центрове за подкрепа за личностно развитие за периода 2016/2017 – 2018/2019.

Демографска картина и тенденции

Община Разград се намира в централната част на Североизточна България в източната част на Дунавската хълмиста равнина. През административния център на общината минават първокласният път Русе - Варна и железопътна линия, която е важна връзка между пристанището на река Дунав в гр. Русе и черноморското пристанище в гр. Варна. Общинският център - гр. Разград е разположен по протежение на река Бели Лом и по северния склон на Разградските височини.

Селищната мрежа в Община Разград включва 22 населени места, в т.ч. 1 град – гр. Разград и 21 села. Град Разград е областен и общински административен, важен икономически и културен център. Община Разград граничи с общините Кубрат, Завет, Исперих, Самуил, Лозница, Попово, Цар Калоян и Ветово. Сред съседните общини Община Разград заема първо място по население, а по територия е на второ място след Община Попово.

По данни на ГРАОН общият брой на населението по постоянен адрес в община Разград към 15.12.2017 година е 66 501 души. От него 63,91% са в град Разград (42 503 души), а останалите 36,09% (23 998 души) - в селата, намиращи се на територията на общината. Според статистиката на НСИ (Таблица 1) населението, живущо на територията на община Разград към 31.12.2017 г. е 46 944 души, от които в гр. Разград живеят 30 921 души (66%), а в селата - 16 023 души (34%). Разликата от 19 557 души за община Разград показва активен процес на скрита и явна миграция и движение на населението в други населени места в страната и извън страната. Увеличават се гражданите с постоянен адрес в общината, които живеят в други населени места.

Таблица 1

НАСЕЛЕНИЕ КЪМ 31.12.2017 Г. ПО ОБЛАСТИ, ОБЩИНИ, МЕСТОЖИВЕЕНЕ И ПОЛ

Общини	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Разград	46944	22415	24529	30921	14563	16358	16023	7852	8171

Таблица 2

НАСЕЛЕНИЕ КЪМ 31.12.2016 Г. ПО ОБЛАСТИ, ОБЩИНИ, МЕСТОЖИВЕЕНЕ И ПОЛ

Общини	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Разград	47590	22813	24777	31301	14812	16489	16289	8001	8288

Таблица 3

НАСЕЛЕНИЕ КЪМ 31.12.2015 Г. ПО ОБЛАСТИ, ОБЩИНИ, МЕСТОЖИВЕЕНЕ И ПОЛ

Общини	Общо			В градовете			В селата		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Разград	48183	23109	25074	31739	15011	16728	16444	8098	8346

Сравнителният анализ на данните от горните таблици за населението на община Разград за периода 2015 г. – 2017 г. показва явна тенденция на намаляване на броя на жителите в общината. Протича процес на обезлюдяване на малките населени места и намаляване на хората в трудоспособна възраст, а оттам и намаляване на броя на децата, живеещи на територията на общината. Намалението на населението като цяло и на това в трудоспособна възраст, което води респективно и до намаление на броя на децата, се дължи на емиграционните и имиграционните процеси, протичащи в общината, както и на намаления естествен прираст на населението, видно от сравнителните данни в Таблица 4 и Таблица 5.

Таблица 4

ЕСТЕСТВЕНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ПРЕЗ 2016 Г. ПО ОБЛАСТИ, ОБЩИНИ И ПОЛ

Общини	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	всичко	момчета	момичета	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Разград	378	193	185	735	384	351	-357	-191	-166

Таблица 5

ЕСТЕСТВЕНО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО ПРЕЗ 2017 Г. ПО ОБЛАСТИ, ОБЩИНИ И ПОЛ

Общини	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	всичко	момчета	момичета	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Разград	351	169	182	825	450	375	-474	-281	-193

Негативните демографски процеси в община Разград оказват непосредствено влияние върху образователната система. Те водят до намаляване броя на децата и учениците в образователните институции и до необходимостта от реорганизация на групите, паралелките и педагогическия състав и оптимизиране на предучилищната и училищната мрежа, за да може да се осигури равен достъп до качествено образование на всички деца и ученици от община Разград.

Трайна тенденция в национален мащаб, която се проектира и в община Разград, е повишане на средната възраст на педагогическия персонал в институциите от предучилищното и училищното образование и поетапното пенсиониране на значителна част от учителите. Същевременно е нисък процентът на младите специалисти, които започват работа в образователните институции.

Общинска образователна инфраструктура. Брой групи, паралелки, деца, ученици, педагогически и непедагогически персонал по видове образователни институции

Анализът на актуалното състояние на предучилищното и училищното образование в община Разград извежда осигуряването на равен достъп до образование като основна цел на общинската образователната политика.

В обхвата на политиката на Община Разград в сферата на образованието попада осигуряването на качествена образователна инфраструктура. Последната включва институции на предучилищното обучение, общото, профилираното и професионалното образование – ясли, детски градини, различни видове училища и центрове за подкрепа за личностно развитие.

През 2017 г. на територията на община Разград функционират 2 ясли, 22 детски градини, които са на целодневно обучение, като 10 от тях са в гр. Разград и 12 – в селата на територията на общината; 22 училища, от които 16 са общински. От 16-те общински училища - 11 са основни, като 5 са в гр. Разград и 6 - в други населени места на общината. Средните общински училища са пет: 2 профилирани гимназии – ПГПЧЕ „Екзарх Йосиф” - с „чуждоезиков” профил и ППМГ „Акад. Н. Обрешков” - с профил „природо-математически”; Спортно училище; Средно училище „Христо Ботев” и 1 професионална гимназия - ПГССХВТ „Ангел Кънчев”.

Образователната инфраструктура на община Разград включва шест професионални гимназии, пет от които са с държавно финансиране. ПГССХВТ „Ангел Кънчев” от 2016 г. е общинско училище. Всички професионалните гимназии подготвят специалисти със средно образование в областта на химическата промишленост и биотехнологиите, машиностроенето, информационните технологии, селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост, облекло и дизайн, транспорт и строителство, по икономически дисциплини

В с. Осенец, община Разград работи Помощно училище интернат „Хр. Ботев”. което в края на учебната 2016/2017 година е преобразувано в Център за специална образователна подкрепа, а ЦСОП - Осенец е закрит в края на 2017/2018 учебна година.

През учебната 2018/2019 г. на територията на община Разград училищата са 21, от които 16 са общински и 5 - държавни, като образователните институции в училищното образование по вид са: 11 основни училища, 1 спортно училище, 1 средно училище, 2 профилирани гимназии, 6 професионални гимназии.

Всички училища са на едносменен режим на обучение, с изключение на ПГПЧЕ „Екзарх Йосиф”, гр. Разград, за което има изготвен план за преминаване на обучение на една смяна до 2020 г. В Профилирана природоматематическа гимназия „Акад. Никола Обрешков“, ОУ „В. Левски“ и ОУ „Н. Й. Вапцаров“ след дълги години на двусменно обучение ученици и учители имат възможност от учебната 2018/2019 година да използват времето следобед за допълнителна работа – за постигане на по-високи резултати не само от общообразователната подготовка, но и за развиване на умения, заложби, таланти, а за гимназиален етап и за по-задълбочена профилирана подготовка.

ОУ „Васил Левски“, ОУ „Иван С. Тургенев“, ПГХТБТ „Мария Кюри“, ПГПЧЕ „Екзарх Йосиф“ и СУ „Христо Ботев“ са в одобрения от правилството Списък на иновативните училища в страната за учебната 2018/2019 година.

През учебната 2018/2019 г. на територията на община Разград функционират 20 детски градини, които са на целодневно обучение, като 10 от тях са в гр. Разград и 10 – в други населени места на общината.

Таблица 6: Видове образователни институции по населени места на територията на община Разград за периода 2016/2017 - 2018/2019

Образователни институции	2016/2017	гр. Разград	села	2017/2018	гр. Разград	села	2018/2019	гр. Разград	села
Детски градини	22	10	12	22	10	12	20	10	10
Основни училища	11	5	6	11	5	6	11	5	6
Спортно училище	1	1	0	1	1	0	1	1	0
Средни училища	1	1	0	1	1	0	1	1	0
Профилирани гимназии	2	2	0	2	2	0	2	2	0
Професионални гимназии	6	6	0	6	6	0	6	6	0
Специални училища	1	0	1	0	0	0	0	0	0
Общо училища	22	15	7	21	15	6	21	15	6
ЦСОП	0	0	0	1	0	1	0	0	0

Таблица 7: Структура на мрежата от училища и детски градини на територията на община Разград през учебната 2018/2019 година.

Общ брой училища	Общински училища					Държавни училища	Общински детски градини
21	11 основни	2 профилирани гимназии	1 средно училище	1 спортно училище	1 професионална гимназия	5 професионални гимназии	20

През 2017 г. за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата на децата и учениците от община Разград в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта се предлагат извънкласни дейности в четири центъра за подкрепа за личностно развитие: ЦПЛР - Център за работа с деца (ЦРД), ЦПЛР - Център за ученическо, техническо и научно творчество (ЦУТНТ), ЦПЛР - Ученическа спортна школа (УСШ) и ЦПЛР - Междуучилищен център по трудово-политехническо обучение /МУЦ - ТПО/.

През 2018 г. ЦПЛР - Междуучилищен център по трудово-политехническо обучение се слива с ЦПЛР - Център за ученическо, техническо и научно творчество, който от 01.01.2018 г. променя дейността си и включва в нея кариерно ориентиране и консултиране. В резултат на извършената оптимизация през учебната 2018/2019 година на територията на община Разград осъществяват дейност три центъра за подкрепа за личностно развитие: ЦПЛР - ЦРД, ЦПЛР - ЦУТНТ, ЦПЛР - УСШ.

За учениците от други общини, предпочели средните училища на община Разград, се предлагат добри условия за живот и възпитание в центъра

за подкрепа за личностно развитие - Ученическо общежитие, с капацитет 500 места.

В община Разград функционират и Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование и Филиал към Русенски университет „Ангел Кънчев” – Русе.

Предучилищно образование

В град Разград функционират две общински детски ясли с утвърдени традиции в отглеждането и възпитанието на деца до 3 годишна възраст - Детска ясла „Звездици” и Детска ясла „Слънчево детство”. Съществуват и 3 яслени групи, които са разкрити към ДГ № 6 „Шестте ястребинчета”, гр. Разград; ДГ № 11 „Детелина”, гр. Разград и ДГ „Осми март”, с. Дянково с основна задача подпомагане на семействата при отглеждане и възпитание на децата в ранна детска възраст.

Броят на детските ясли в община Разград остава стабилен през последните години. Налице е увеличаване на броя на децата в тях.

Таблица 8: Детски ясли и деца в детските ясли в община Разград за периода 2016 г. – 2018 г.

Показатели	Година		
	2016	2017	2018
Детски ясли - общо	2	2	2
места	144	144	144
Децата - общо	110	146	148

Детски градини

През 2018 година на територията на община Разград функционират 20 детски градини, в които като институции от системата на предучилищното и училищното образование, се отглеждат, възпитават, социализират и обучават деца от 2-годишна възраст до постъпването им в I клас в съответствие с държавния образователен стандарт за предучилищното образование в ЗПУО. 10 от детските градини се намират в селата на община Разград. 10 детски градини са в град Разград. От общо 22-те населени места в община Разград в единадесет няма детски градини (в с. Радинград, с. Черковна, с. Просторно, с. Пороище, с. Ушинци, с. Побит камък, с. Недоклан, с. Балкански, с. Дряновец, с. Липник и с. Осенец). Анализът на демографските тенденции в тези села не предполага промяна в посока откриване на детска градини в бъдеще.

В община Разград няма детски градини, отговарящи на критериите за средищни и защитени детски градини.

В детските градини през учебната 2016/2017 година са обхванати 1 660 деца в 75 групи и 17 деца в подготвителна група в ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, с. Ясеновец. Общо 777 са децата в задължителна предучилищна възраст. През 2017/2018 учебна година към 01.12.2017 г. в детските градини и училища са обхванати общо 1660 деца в 75 целодневни групи и една полудневна група (22 д.), като децата в задължителна предучилищна възраст са 787.

През учебната 2018/2019 година в детските градини към 01.12.2018 г. по данни от НЕИСПУО в детските градини и училища се отглеждат, възпитават и обучават 1667 деца, от които 1641 деца са в 71 целодневни групи в детските градини, 11 деца - в 1 целодневна група в ОУ „Ив. С. Тургенев“, гр. Разград, 15 деца - в 1 полудневна група в ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, с. Ясеновец, 54 деца – в 3 яслени групи към детски градини, а децата в предучилищна възраст са 768.

Броят и капацитетът на детските градини в общината и териториалното им разпределение, както педагогическият и непедагогическият персонал в тях са функция от броя на децата от 2 до 6- годишна възраст.

Таблица 9: Брой групи, деца, педагогически и непедагогически персонал в детските градини

2016/2017					2017/2018					2018/2019				
ДГ	групи	деца	педагог. персонал	непедагог. персонал	ДГ	групи	деца	педагог. персонал	непедагог. персонал	ДГ	групи	деца	педагог. персонал	непедагог. персонал
22	75	1660	172	168	22	75	1638	169	154	20	71	1641	164	156

Посочените данни показват, че е налице негативна тенденция към намаляване броя на групите в детските градини в община Разград и на учителите и децата в тях. Статистиката отразява влиянието на демографските, социалните и икономическите фактори върху намаляване броя на децата в предучилищна възраст и необходимостта от редуциране на броя на детските градини през годините – от 24 градини през 2013 г., до 20 през 2018 г.

Отчитайки броя на децата, наличният капацитет на детските градини, обхватът на децата, както и наличната база са достатъчни за пълното обхващане на децата в детските градини. Капацитетът на детските градини към 2018 г. е отразен в Таблица 10.

Таблица 10

	Детски градини	Капацитет групи	Групи 2018/2019
1	ДГ №2 "Лудогорче" гр. Разград	6	6
2	ДГ №3 "Приказка" гр. Разград	6	5
3	ДГ №4 "М. Палаузов" гр. Разград	6	6
4	ДГ №5 "Незабравка" гр. Разград	5	4
5	ДГ №6 "Шестте ястребинчета" гр. Разград	9	7
6	ДГ №7 "Васил Левски" гр. Разград	4	4
7	ДГ №8 "Райна Княгиня" гр. Разград	7	3
8	ДГ №11 "Детелина" гр. Разград	8	5
9	ДГ №12 "Зорница" гр. Разград	8	7
10	ДГ №14 "Славейче" гр. Разград	7	7
	Общо:	66	54

	Детски градини	Капацитет групи	Групи 2018/2019
1	ДГ "Осми март" с. Дянково	6	5
2	ДГ №2 "Дора Габе" с. Ясеновец	4	2
3	ДГ "Г. Димитров" с. Благоево	1	1
4	ДГ "Здравец" с. Гецово	2	2
5	ДГ "М. Палаузов" с. Киченица	2	1
6	ДГ "Радост" с. Мортагоново	8	1
7	ДГ №1 "Щастливо детство" с. Раковски	4	1
8	ДГ №2 "Пролет" с. Раковски	2	1
9	ДГ "Пролет" с. Стражец	2	2
10	ДГ "Гълъбче" с. Топчии	1	1
	Общо:	32	17
	Всичко:	98	71

Двадесетте общински детски градини са на целодневна организация на задължителното предучилищно образование, разполагат с добра материално-техническа база, педагогически и непедагогически персонал с опит и добра квалификация, оптимални условия за отглеждане, възпитание и обучение на децата.

В детските градини се осигурява равен достъп на всички деца до качествено образование в съответствие с европейските изисквания и стандарти. Гарантиран е достъпът до добра подготовка на всяко дете за постъпване в училище, овладяване на книжовен български език в междуетническа среда. Осигуряват се адекватни възможности за интегрирано обучение на деца със специални образователни потребности.

В допълнителните форми на обучение в детските градини се предлага образование, отговарящо на индивидуалните потребности и способности на всяко дете – ранно чуждоезиково обучение, занимания по различните видове изкуства, танци, спорт и туризъм.

Обхватът на децата в предучилищна възраст се запазва традиционно висок.

Училищно образование

В община Разград е изградена добра мрежа от образователни институции, покриваща нуждите от образование и личностно развитие на учениците от училищна възраст. В резултат на образователната политика на Община Разград на територията на общината е постигнат оптимален модел на образователна инфраструктура – наличие на основни, средни училища, профилирани и професионални гимназии, специализирано училище, с цел предоставяне възможности за обучение на учениците във всички етапи на средното образование и задържане на учениците в училищата на общината.

През учебната 2016/2017 г. се отчита промяна в броя на общинските училища, който нараства от 15 на 16 след промяна статута на Професионална гимназия по селско стопанство и хранително-вкусови технологии „Ангел Кънчев”, гр. Разград от държавно в общинско училище, а броят на държавните училища се променя от 7 на 6. През 2017/2018 учебна година общинските училища са 16, а държавните училища от 6 стават 5, след като Помощно училище интернат в с. Осенец, от 20.07.2017 г. е преобразувано в Център за специална образователна подкрепа.

През 2017/2018 учебна година в община Разград училищата са общо 21 на брой и се разпределят по следния начин:

Общински училища

- 14 неспециализирани училища, от които:
 - 11 основни училища (5 в град Разград и 6 в общинските села - Ясеновец, Дянково, Раковски, Стражец, Киченица и Осенец) - ОУ „Васил Левски”, ОУ „Никола Икономов”, ОУ „Н. Й. Вапцаров”, ОУ „Отец Паисий”, ОУ „Ив. С. Тургенев”, ОУ „Елин Пелин”, с. Стражец, ОУ „Д-р П. Берон”, с. Осенец, ОУ „Г. С. Раковски”, с. Раковски, ОУ „Отец Паисий”, с. Дянково, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”, с. Ясеновец, ОУ „Кирил и Методий”, с. Киченица;
 - 1 средно училище – Средно училище „Христо Ботев”;
 - 2 профилирани гимназии - ППМГ „Акад. Никола Обрешков” с профил „природо-математически”, ПГПЧЕ „Екзарх Йосиф” с „чуждоезиков” профил;
- 1 специализирано училище – Спортно училище, гр. Разград;
- 1 професионална гимназия - ПГССХВТ „Ангел Кънчев”.

Държавни училища

- 5 професионални гимназии - НПТГ „Шандор Петъфи”, ПГИ „Робер Шуман”, ПГХТБТ „Мария Кюри”, ПГТС „Христо Смирненски”, ПГО „Станка Николица Спасо-Еленина”.

През учебната 2016/2017 година в училищата на територията на община Разград /общински и държавни/ са обхванати 6 779 ученици, от които 5 083 ученици са в 16-те общински училища.

През 2017/2018 учебна година към 01.12.2017 г. по данни от Националната електронна информационна система за предучилищно и училищно образование (НЕИСПУО) на територията на общината има 5 876 ученици в общинските и държавните училища и 27 деца в ЦСОП, от които 4 472 са в общинските училища. В училищата през учебната 2018/2019 година към 01.12.2018 г. по данни от Националната електронна информационна система за предучилищно и училищно образование (НЕИСПУО) се обучават общо 5 820 ученици, в общинските училища - 4 416 ученици.

През 2017 година е реализиран по-малък прием на първокласници - 453 ученици (към 01.12.2017 г.) в сравнение с 525 ученици през миналата 2016 година. През 2018 г. са записани 412 ученици в първи клас.

Броят на децата в община Разград, подлежащи на записване в първи клас за учебната 2017/2018 година (по данни на ЕСГРАОН), е 518. 65 деца, които се явяват разлика и не са записани в училищата на община Разград, са в чужбина, но дейностите по създадения с решение на МС Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст са помогнали за установяване на точното им местоживее.

Броят на децата в община Разград, подлежащи на записване в първи клас за учебната 2018/2019 година (по данни на ЕСГРАОН), е 443. На 31 де-ца по настоящ адрес в община Разград, които не са записани в първи клас, е осъществено посещение на адрес от екипите за обхват и е установено, че децата със семействата си са в чужбина или в друго населено място в България.

Таблица 11: Брой паралелки, ученици, педагогически и непедагогически персонал по видове образователни институции за периода 2016/2017 - 2018/2019

Образователни институции	2016/2017				2017/2018				2018/2019			
	паралелки	ученици	педагог. персонал	непедаг. персонал	паралелки	ученици	педагог. персонал	непедаг. персонал	паралелки	ученици	педагог. персонал	непедаг. персонал
Основни училища	151	3467	305	74	142	2910	311	75	139	2845	322	78
Спортно училище	6	102	13	4	5	96	13	4	5	111	14	4
Средно училище	17	380	45	10	15	301	42	11	16	277	42	11
Профилирани гимназии	40	1034	78	18	41	1054	79	19	42	1063	82	20
Професионални гимназии	86	1769	133	55	91	1515	162	49	91	1521	164	11
Специални училища	4	27	13	7	0	0	0	0	0	0	0	0
ЦСОП	0	0	0	0	3 групи	27	11	6	0	0	0	0
Общо:	304	6779	587	168	297	5903	618	164	293	5817	624	124

От данните в таблицата е видно, че е налице негативна тенденция към намаляване броя на учениците, респективно и паралелките в училищата в община Разград. За периода от учебната 2016/2017 г. до учебната 2018/2019 г. броят им е намалял с 962 или 14 %. През съ-

ция период общият брой на учителите в образователните институции на територията на община Разград е нараснал с 37.

Основните причини за намаляването на броя на учениците са засилващите се миграционни процеси, ниската раждаемост в общината и отрицателния естествен прираст, както и нисък социален статус на населението. Динамичните миграционни процеси довеждат до прекъсване на обучението на децата и учениците основно поради социални и семейни причини и заминаване в чужбина.

Центрове за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците

Община Разград има изградена и добре функционираща мрежа от звена за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците.

През учебната 2018/2019 година на територията на община Разград функционират 4 центъра за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците (ЦПЛР) - УСШ, ЦУТНТ, ЦРД и Ученическо общежитие. Информацията относно организационните форми в тях е посочена в **Таблица 12**.

Таблица 12

Центрове за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците	Брой обхванати деца и ученици	Брой групи и обхванати деца и ученици					
		Постоянни групи			Временни Групи		
		направления/ профили	форми	Брой групи	направления/ профили	Форми	Брой групи
ЦПЛР - Ученическа спортна школа "Руси Бухтев" гр. Разград /УСШ/	615	Спорт	групи по: баскетбол; бадминтон; лека атлетика; ориентиране; шахмат; колоездене; стрелба с лък; тенис на маса; тенис на корт; плуване	40	Спорт	Групи	9
Център за ученическо, техническо и научно творчество гр. Разград /ЦУТНТ/	593	Природоматематически	школи по математика и биология	38		вр. ваканционна група "Математика"	17
		Екология и опазване на околната среда	клубове "Скаути", „Екология“, „Екотуризм“, „Здравословен живот“		Екология и опазване на околната	вр. ваканционни групи "Еколято", "Околен	

					среда	свят"	
		Приложно-технически	клубове "Компютърен свят", "Мултимедии", "Приложно изкуство"; школа "Авиомоделизъм", кръжоци "Майстор Сръчко"		Приложно-технически	ваканционни групи "Конструирание и моделиране", "Компютърен свят", "Екороботилница"	
		Хуманитарно-обществен	школи "Български език и литература", "Английски език", "Руски език", клубове "Репортери", "Слово"		Хуманитарно-обществен	ваканционни групи "Репортери" и "Слово"	
Център за работа с деца гр. Разград /ЦРД/	690	музикално, танцово, изобразително и приложно изкуство, компютърно обучение, езиково обучение, клубни форми, занимания през ваканциите	Градски мажоретен състав, Школа по дигитално изкуство, Танцова формация „Феникс“, Детска танцова школа „Хорце“, Модерен балет „Арабеа“, Младежки духов оркестър, ВИГ „Салвейшън“, Школа по поп пеене, Школа по изобразително и приложно изкуство .	55	музикално изкуство, танцово изкуство, компютърно обучение, клубни форми	лятна музикална академия, компютърно обучение, клуб "Абри тус- мистика и реалност", градски мажоретен състав-1гр.	6
Ученическо общезитие	283	Обща подкрепа за личностно развитие	групи	11			
ОБЩО:	2 181			144			32

Таблица 13: Брой деца и ученици и численост на персонала в общинските ЦПЛР през 2016/2017 уч. г. и 2017/2018 уч. г.

ЦПЛР	2017/2018 г. /Данни към 01.12.2017 г./				2016/2017 г. /Данни към 01.12.2016 г./			
	Общ брой ученици	Общо персонал	Педагогически персонал	Непедагогически персонал	Общ брой ученици	Общо персонал	Педагогически персонал	Непедагогически персонал
ЦПЛР - МУЦ по ТПО	107	6	3	3	44	7	1	5
ЦПЛР - ЦРД	527	12	9	3	666	12	9	3

ЦПЛР - УСШ "Р. Бухтев"	501	12	8	4	561	14	10	4
ЦПЛР - ЦУТНТ	777	13	7	6	419	12	7	6
Общо:	2075	43	27	16	1690	45	27	18

Данните от таблиците показват тенденция към увеличаване броя на децата и учениците и намаляване на персонала в центровете за подкрепа за личностно развитие на Община Разград.

2. Децата и ученици

2.1. Децата и ученици със специални образователни потребности (СОП) и с хронични заболявания.

Групата деца и ученици със специални образователни потребности, които се нуждаят от допълнителна подкрепа за личностно развитие е много разнообразна по своя състав и особености в отделните училища и детски градини, което изисква конкретен подход при планиране на необходимите ресурси и прилагане на институционалните практики към индивидуализирана грижа, както и гъвкави решения на място в сътрудничество с другите институции.

Системата за предучилищно и училищно образование в Община Разград обхваща следните установени от ЗПУО институции, които работят с деца със специални образователни потребности.

- Град Разград – 6 ДГ - Обучават се 11 деца със специални образователни потребности;
 - ДГ № 2 „Пролет”, село Раковски, община Разград, област Разград - Обучават се 2 деца със специални образователни потребности;
 - ДГ „Осми март”, село Дянково, община Разград, област Разград - Обучава се 1 дете със специални образователни потребности;
 - Град Разград – 12 учебни заведения - Обучават се 138 ученици;
 - ОУ „Отец Паисий”, село Дянково, община Разград, област Разград - Обучават се 3 ученици със специални образователни потребности;
 - ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”, село Ясеновец, община Разград, област Разград - Обучават се 10 ученици със специални образователни потребности;
 - ОУ „Елин Пелин”, село Стражец, община Разград, област Разград - Обучават се 2 ученици със специални образователни потребности;
- Общо деца и ученици със СОП в община Разград – 167 деца/ученици.

Децата с увреждания към 31.12.2017 г. (по данни на РЗИ – Разград):

Таблица 14 : Деца с увреждания по видове заболявания

ВИДОВЕ ЗАБОЛЯВАНИЯ	ОБЩИНА РАЗГРАД
1. Деца с физически увреждания	227

2. Деца с умствена изостаналост	25
в т.ч. 2.1. с умерена изостаналост	16
2.2. с тежка степен	7
3. Деца с психични заболявания/разстройство	38

Таблица 15: Деца с увреждания по възраст

Деца с увреждания	0-3 години	4-6 години	7-14 години	15-18 години
Община Разград	11	22	162	95

Децата, обект на дейността на Дирекция „Социално подпомагане“ – Разград, по видове заболявания към 31.12.2017 г. на база експертни решения са:

- Деца с интелектуални проблеми – 15 деца;
- Деца с психични проблеми – 22 деца;
- Деца с физически проблеми – 47 деца;
- Хиперкинетични деца – 7 деца;
- Заболявания на други органи и системи – 96 деца;
- Неврологични заболявания – 6 деца.

2.2. Деца и ученици в риск от социално изключване.

Обхватът и задържането на децата и учениците оказва изключително влияние върху състоянието на образователната мрежа. Този фактор е приоритетен в образователната политика на Община Разград за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците.

Намаляването броя на необхванатите и отпадащите ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст се осъществява чрез:

- Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст

Изпълнението на дейностите по Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст цели обхващането в образователната система на децата и учениците в задължителна пре-

дучилищна и училищна възраст, изготвяне от екипите за обхват на списъци с мерки за взаимодействие с компетентните институции за прилагане на комплексен подход от интервенции, осъществяване на взаимодействие с родителите за включване и задържане на децата и учениците в образователната система и предоставяне на информация на кмета на общината за констатирани нарушения на задълженията на родителите с цел налагане на на-казания по реда на чл. 347 от Закона за предучилищното и училищното образование.

Във връзка с изпълнение на РМС № 373 от 05.07.2017 г. и ПМС № 100 от 08.06.2018 г. за създаване и функциониране на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, със заповед на началника на РУО – Разград през учебните 2017/2018 и 2018/2019 година за всяко населено място са сформирани екипи за обхват, които включват представители на ангажираните институции. В заповедта са определени конкретните задължения на екипите за обхват.

С цел подпомагане дейността на институциите, функционира информационна система за развитие на механизма (ИСПМ), в която своевременно се качва информация от извършените обходи с всички данни, необходими за откриване и обхващане в образователната система на децата и учениците.

През учебната 2017/2018 година от екипите за обхват за община Разград са обходени адресите на 1854 деца и ученици.

За периода X – XII 2018 г. са осъществени посещения на място и са обходени адресите на 616 деца и ученици и е установено, че повечето от тях са заминали в чужбина - 557, а за тези, които са в България - местоживеенето, причините за непосещаване и конкретни мерки за преодоляването им. Записаните деца и ученици в ДГ/училища са 19.

Към 01.01.2019 г., съгласно Междунституционалната платформа „Посещаемо и безопасно училище“, отпадналите от училище ученици са 5.

За всички посещения на адреси са попълвани и оформяни протоколи от членовете на съответния екип, които са извършили обхождането. За 77 деца и ученици са предложени и изпълнени различни мерки.

И през двете учебни години се запазва значителният брой на ученици, които заминават в чужбина. Предполага се, че по-голямата част от тях продължават образованието си там. Педагогическите екипи на училищата и Община Разград разработват свои политики за намаляване на процента на напусналите ученици. Успоредно с традиционните механизми за работа и превенция на случаите на преждевременно напускане във все повече училища се прилагат нови подходи, добри практики на други педагогически колективи, разработват се проекти, търси се съдействие от родителската общност за подобряване на училищната среда.

С методическата подкрепа на експертите от РУО – Разград, в училищата е разработена Стратегия за превенция на отпадането и преждевременното напускане на деца от училище и Програма за превенция на отпадането и преждевременното напускане на ученици от училище. В Стратегиите и Програмите са залегнали различни задачи и дейности, насочени главно към превантивната работа с учениците за задържането им в училище. Изготвени са програми за работа с децата в риск, включващи: анализ на състоянието, като се очертават и причините за това и се набелязват мерките за въздействие и закрила, в т. ч. работата с родителите.

- партньорство на общината и училищните общности с НПО и други институции за местни инициативи с цел реинтегриране на вече отпадналите от училище ученици;

- разработване на механизъм за ежедневно информиране на родителите за отсъствията и закъсненията на децата и учениците;
- осигуряване на безопасна и сигурна среда (охрана и видеонаблюдение в училищата, превенция срещу агресията);
- здравно образование;
- гражданско образование.

През 2017 г. от ОЗД към Дирекция „Социално подпомагане“ – Разград по предприета мярка за закрила са:

- Настанени в приемни семейства – 58 деца;
- Настанени в семейство на роднини и близки – 96 деца;
- Настаняване в резидентни услуги – 48 деца;
- Съдействие, подпомагане и услуги в семейна среда – 81 деца.

През 2018 г. 41 са получените сигнали за насилие в ОЗД към Дирекция „Социално подпомагане“ – Разград и е приложен *Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция*.

Рисковите фактори в средата, които могат да повлияят на обучението на учениците, са:

- Нестабилна семейна среда;
- Агресивно поведение и ниска мотивация на учениците;
- Неподходящ приятелски кръг;
- Лесен достъп до психоактивни вещества;
- Нисък социален статус на семействата. Склонност децата да бъдат ползвани като работна ръка с цел допълнителни доходи в семейството;
- Недостатъчна информация за продължаващо образование;
- Трудности при усвояване на учебния материал и ниска мотивация;
- Неангажираност в училищния живот;
- Нереалистична представа за модел на поведение.

Причините за ранното отпадане на децата от училище се виждат и оценяват по различен начин от отпадналите деца, от техните родители, от педагозите и социалните работници.

Родителите на отпадналите деца акцентират върху трудната икономическа ситуация на семейството, бедността и невъзможността да се посрещнат разходите, свързани с образованието на детето.

Педагозите и социалните работници в по-голяма степен обръщат внимание върху слабата заинтересованост на родителите по отношение образованието на техните деца и по-общо – върху проблема за отговорното родителство. Образователните трудности се споменават като основна причина за отпадане от децата от училище. Те нямат конкретно занимание, прекарват времето си с приятели, което формира специфични „антиобразователни“ нагласи и ценности („култура на неучене“).

За децата, които нямат равен старт (деца, недостатъчно добре владеещи български език, деца с увреждания, деца от социално слаби семейства и др.), е необходимо да се полагат специални грижи с оглед тяхното пълноценно участие в образователния процес, чрез:

- използване възможностите за приобщаващо образование, регламентирани в Закона за предучилищното и училищното образование;
- осигуряване на подкрепяща среда за децата със специални образователни потребности, включваща финансиране участието на учителите в обучителни програми за интегрирано обучение;
- дейности и инициативи за мотивиране на родителите на деца със специални образователни потребности, децата им да посещават масовото училище;
- прилагане на интерактивни методи за формиране на общочовешки ценности у децата, основани на толерантност и доверие;
- изграждане на подходяща архитектурна среда за достъп на децата с увреждания до училищата и ДГ;
- закупуване на учебници и учебни помагала в училищните библиотеки, за ученици след 8-ми, които нямат финансови възможности да ги закупят;
- популяризиране на добрите практики за интегриране на децата със специални образователни потребности;
- подкрепа на инициативи за социализация на децата, за които българският език не е майчин;
- подкрепа на извънкласните дейности за осмисляне на свободното време на децата и учениците чрез насочването им към дейности за развитие на индивидуалните им способности и интереси.

2.3. Деца и ученици с изявени дарби.

Община Разград и образователните институции стимулират детския талант и оказват подкрепа за личностно развитие на децата и учениците с изявени дарби чрез различни форми и програми.

През 2016/2017 уч. г. броят ученици, обхванати в извънкласни дейности в училищата е 2 853, през 2017/2018 уч. г. – 2 555. Учениците, участвали в състезания, конкурси и олимпиади през 2016/2017 г. са 3 706, през 2017/2018 уч. г. техният брой е нараснал на 3 814. Класираните ученици на призови места на състезания, конкурси и олимпиади през 2016/2017 г. са 730 срещу 1027 през 2017/2018 уч. г.

Три центъра за подкрепа за личностно развитие на територията на община Разград: ЦПЛР - Център за работа с деца, ЦПЛР - Център за ученическо, техническо и научно творчество и ЦПЛР - Ученическа спортна школа предлагат извънкласни дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата на децата и учениците от община Разград в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта.

Броят участия в изяви на регионално, национално и международно ниво и изяви, реализирани от ЦПЛР - ЦРД за 2017/2018 учебна година и м. X – XII вкл. са 99 (78 – за предходния период).

Броят участия в изяви на регионално, национално и международно ниво и изяви, реализирани от ЦПЛР - ЦУТНТ за 2017/2018 уч. г. и м. X – XII вкл. са 66 (51 за предходния период).

Броят участия в изяви на регионално, национално и международно ниво и изяви, реализирани от ЦПЛР - УСШ за 2017/2018 учебна година и м. X – XII вкл. са 32 (Организираны 10 изяви от ЦПЛР – УСШ и участие в провеждането на различни видове състезания, съвместно със спортните клубове на територията на Община Разград – 50 - за 2016/2017 учебна година).

3. Състояние и предизвикателства пред общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Законът за предучилищното и училищното образование регламентира приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование и въвежда осигуряването на условия за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата - обща и допълнителна.

Съгласно чл. 178, ал. 1 от ЗПУО, **общата подкрепа** за личностно развитие включва:

Таблица 16

Форми и дейности	Осигурява се от:
1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти	всички институции
2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО	само училища
3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език	само детски градини
4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове	само училища
5. консултации по учебни предмети	само училища
6. кариерно ориентиране на учениците	всички институции
7. занимания по интереси	всички институции
8. библиотечно-информационно обслужване	само училища
9. грижа за здравето	всички институции
10. осигуряване на общежитие	училища и общежития
11. поощряване с морални и материални награди	всички институции
12. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение	всички институции
13. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения	всички институции

Общата подкрепа обединява съществуващите видове образователна среда у нас – образователни институции, центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР), вкл. центрове за специална образователна подкрепа, обществения и други, чиято функция е да подпомагат вътрешната структура за разгръщане на диференцирани подходи за посрещане на разнообразието от образователни потребности. В детската градина и в училището, общата подкрепа свързва всички услуги, които представляват базисни грижи за физическото, психичното и социалното благополучие, както и мотивиращи и развиващи интересите дейности.

В програмите за подкрепа на личностното развитие на всички училища в община Разград са разработени мерки за пълноценното включване на ученици със СОП и хронични заболявания в училищната среда. В образователните институции са осигурени условия учениците да получават консултации по всички учебни предмети, включително и учениците в самостоятелна форма. Дейностите за обща и допълнителна подкрепа на всички деца и ученици, които имат необходимост от такава, се определя като приоритетна във всички градини и училища. За това говори интереса на педагозите към повишаване на квалификацията за работа с деца, имащи нужда от допълнителна подкрепа.

Родителите заедно с учителите са най-сигурният ресурс за децата. Те са желан от училището партньор, защото имат информация и различна гледна точка за детето, а също така, защото за тях, както и за училището, е важно детето да се развива и да се чувства добре. Родителите получават, но и дават информация и опит, с които помагат на учителите да опознаят по-добре детето. Приоритет в образователната политика на всяко училище и детската градина е полагането на усилия за изграждането на отношения на доверие и взаимна подкрепа с родителите, както и включването им като основен партньор.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва /чл. 187, ал. 1 от ЗПУО/:

1. работа с дете и ученик по конкретен случай;
2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
5. ресурсно подпомагане.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици: /чл. 187, ал. 2 от ЗПУО/

1. със специални образователни потребности;
2. в риск;
3. с изявени дарби;
4. с хронични заболявания

Допълнителната подкрепа се осигурява от детските градини, от училищата, от центровете за подкрепа за личностно развитие и специализирани обслужващи звена. /чл. 187, ал. 4 от ЗПУО/

• Дейности на учебните заведения и общинска администрация в подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Отчет на училищата в община Разград за 2016/2017 учебна година и 2017/2018 учебна година

Таблица 17

Учебна година	Брой училища	Брой ученици, на които след извършена оценка на индивидуалните потребности е одобрена или отказана допълнителната подкрепа от РЕПЛРДУСОП		Брой ученици със СОП с осигурена доп. подкрепа	Брой ученици със СОП с осигурена доп. подкрепа от РЦПППО	Брой ученици със СОП, участвали в различни изяви, конкурси, състезания	Брой ученици със СОП с осигурена доп. подкрепа по проект "Включващо образование"	Брой ученици със СОП с осигурена доп. подкрепа от други институции	Брой ресурсни учители на щат в училището	Брой психолози на щат в училището	Брой логопеди на щат в училището	Брой педагогически съветници на щат в училището	Осигурен достъп за хора с увреждания - 1 за "да", 0 за "не"	Предприети мерки за достъп на хора с увреждания -1 за "да", 0 за "не"	Нови кабинети, нова достъпна арх. среда - 1 за "да", 0 за "не"
		одобрена	отказана												
2016/2017	21	92	2	129	84	57	16	18	8	3	2	7	10	10	6
2017/2018	21	72	2	136	41	56	41	19	8	4	3	7	11	12	6

Бр. ученици от уязвими общности с осиг. учебници, разходи за трансп. и стипендии	Целодневна организация на учебния ден	Наличие на извънкласни форми на обучение	Брой ученици, обхванати в извънкласни дейности	Бр. срещи с родители за намаляване на общностния натиск за ранни бракове	Бр. застрашени от отпадане ученици, ползващи услуги на ментори	Бр. служители, преминали обучение за работа в мултикултурна среда	Бр. служители и ученици, преминали обучение за разпознаване на тормоз и насилие	Брой ученици, участвали в състезания, конкурси и олимпиади	Брой ученици на призови места на състезания, курси и олимпиади	Създаден екип за подкрепа в училище - 1 за "да", 0 за "не"	Създаден план за подкрепа в училище - 1 за "да", 0 за "не"	Осигуряване на обща подкрепа в училище - 1 за "да", 0 за "не"	Брой форми за осигуряване на обща подкрепа в училище	Брой ученици, получаващи обща подкрепа в училище	Работа по проект „Ученически практики” - 1 за "да", 0 за "не"
423	191	360	2853	34	10	23	400	3706	730	17	17	18	104	2102	2
418	532	24	2555	28	19	16	345	3814	1027	17	17	17	110	2072	7

Брой ученици, включени в проект „Ученически практики“	Работа по проект „Твоят час“ - 1 за "да", 0 за "не"	Брой ученици, включени в проект „Твоят час“	Работа по други проекти - 1 за "да", 0 за "не"/напишете темата под таблицата	Брой ученици, включени в други проекти	Осигуряване на допълнително обучение по предмети - 1 за "да", 0 за "не"	Брой ученици с осигурено допълнително обучение по предмети	Брой ученици, включени в консултации по предмети	Брой ученици, ползващи библиотечно-инф. Обслужване	Осигурено медицинско лице в училище	Брой ученици, настанени в общежитие	Брой ученици, получаващи стипендии	Брой ученици, поощрени с морални и материални награди	Брой ученици, включени в работата на ЦПРЛ
9	55	2697	12	665	13	429	2018	3167	21	177	722	1297	561
164	17	2915	12	570	14	293	1973	3245	21	184	882	1313	615

Дейности от общата подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 на ЗПУО, които изискват общинско координиране:

- **кариерно ориентиране**

Кариерното ориентиране на учениците на общинско ниво през 2017 г. се осъществяваше приоритетно от **Центъра за кариерно ориентиране – Разград**. Той стартира своето продължение през месец февруари 2016 година, след успешното приключване на проекта „Система за кариерно ориентиране в училищното образование“, изпълняван от МОН в периода 2012-2015 г., с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския социален фонд. Проектът „Система за кариерно ориентиране в училищното образование“ BG05M2OP001-2.001 се изпълнява от МОН за периода 2016-2017 г., с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове и приключи на 31.12.2017 г.

Поради прекратяване дейността на Център за кариерно ориентиране – Разград, със Заповед № 75/15.01.2018 г. на кмета на Община Разград във връзка с Решение № 479 по Протокол № 35 от проведено заседание на 21.12.2017 г. на Общински съвет - Разград е променена чрез допълване дейността на Център за подкрепа за личностно развитие – Център за ученическо, техническо и научно творчество, както следва: Център за подкрепа за личностно развитие – Център за ученическо, техническо и научно творчество (ЦУТНТ) да осъществява дейност за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките и технологиите и *кариерно ориентиране и консултиране*, считано от 01.01.2018 г. Финансирането по издръжката на дейността за кариерното ориентиране и консултиране в ЦПРЛ – ЦУТНТ – Разград се осигурява от Министерството на образованието и науката и от Община Разград.

Община Разград осигурява устойчивост на дейностите по приключилия проект и ангажимента за съдействие и подкрепа професионалното ориентиране на заявите желание за това други общини на област Разград.

През 2017 г. във всички училища на територията на град Разград и в ОУ „Отец Паисий“, с. Дянково са осъществени обучения по основните раздели на Програмата за кариерно ориентиране, насочени към:

- Осъзнаване на възможностите;
- Самоосъзнаване;
- Учене за вземане на решение;
- Учене за осъществяване на преход.

През 2018 г. са осъществени следните дейности за кариерно ориентиране и консултиране:

1. Предоставяне на услуги по кариерно ориентиране и консултиране на учениците за улесняване на избора им на професия:
 - индивидуална и групово работа с учениците от всички степени на училищното образование, включваща подобряване тяхната мотивацията за учене, за професионална реализация и кариерно развитие и търсене на работа;
 - предоставяне на актуална информация за организацията и съдържанието на средното и висшето образование, характеристиките на профилите, професиите и специалностите, които се изучават в училищната система, динамиката и потребностите на пазара на труда;
 - организиране форуми по кариерно ориентиране, дни на кариерата и други събития на училищно, общинско и областно равнище;
 - работа по теми от Програма за кариерно ориентиране, провеждане на дискусии върху тематични филми, изпълнение на интерактивни упражнения, работа с Националния портал за кариерно ориентиране (<http://orientirane.mon.bg>);
 - консултиране на ученици относно разкриване на техните интереси, нагласи и мотивация за избора на образование и професия, подкрепа за вземане на решения, решаване на външни и вътрешни конфликти и др.;
 - посредничество между ученици, училище и бизнес по проблемите на кариерното ориентиране.

2. Кариерно ориентиране и консултиране на ученици в риск.

3. Информирание на родителите за възможностите за продължаване на образованието или за придобиване на професионална квалификация на учениците със специални образователни потребности след VII и X клас.

Броят на учениците, на които са предоставени услуги по кариерно ориентиране е общо **1596** (само за Община Разград - **1219**).

В училищата са проведени родителски срещи за запознаване с нормативната уредба, държавния план-прием в средните училища и възможностите за избор на професия и дейности по кариерно консултиране с участието на родители.

Дейностите, които професионалните и профилираните гимназии са осъществили през 2018 са:

- * Родителски срещи на завършващи, на които присъстват работодатели - Партньорска програма с КНСБ „Моето първо работно място“;
- * Лекции от кариерен център в 8,9,10,11 клас;
- * Запознаване на зрелостници с платформата за кариерно ориентиране;
- * Срещи и състезания с представители от ВУЗ;
- * Отворени врати организирани от училището/за ученици и родители/ и от местни фирми;
- * Участие в панорамата на средното образование;
- * Участия на учениците в състезания по професията на училищно и регионално ниво;
- * Провеждане на производствена практика в реална работна среда.

Професионалните гимназии са сключили рамкови договори с фирми от региона за работа на ученици на реални работни места.

За кариерното развитие на учениците, съвместно с РУО - Разград всяка година се организира и провежда форум „Панорама на средното образование“.

Кариерното ориентиране на учениците със СОП се извършва от Регионалният център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование (РЕПЛРДУСОП).

- **осигуряване на общежитие**

За осигуряване на общежитие на учениците от областта в гр. Разград функционира ЦПЛР - УЧЕНИЧЕСКО ОБЩЕЖИТИЕ, гр. Разград с капацитет 500 места. В Общежитието се настаняват ученици от 5. до 12. клас, които продължават образованието си в гр. Разград. Осъществява следните дейности: подпомага интелектуалното, емоционалното и физическото развитие и социалната адаптация на учениците; подпомага професионалната насоченост и придобиването на компетентности, необходими за успешна реализация; подпомага формирането на нагласи и мотивация за учене; формира отношения на толерантност и уважение; подпомага познаването на националните културни ценности; осъществява консултативна дейност с ученици по различни учебни дисциплини; организира колективни и индивидуални форми на изява на учениците; участва в регионални и национални иници-

циативи.

Към 01.12.2017 г. в него са настанени 275 ученици от 6-ти до 12-ти клас. Към 01.12.2018 г. в ЦПЛР - УЧЕНИЧЕСКО ОБЩЕЖИТИЕ, гр. Разград има в 11 групи 283 ученици, продължаващи образованието си в гр. Разград.

- **грижа за здравето**

В изпълнение на социалната и здравната си политика, насочена към децата и учениците – профилактика и диагностика на често срещани заболявания в ранна детска възраст, промоция на здравето, осигуряване на медицински специалисти и оборудване на здравни кабинети в училища и детски градини през 2017 г., Община Разград е осигурила 17 училища и 21 детски градини с медицинско лице в 38 здравни кабинети в образователните институции.

Във връзка с повишаване информираността на децата и придобиване на знания и умения на учениците за здравословно хранене; здравословен начин на живот; здравословна жизнена среда и предпазване от инфекциозни заболявания са изнесени здравни беседи и презентации в детските заведения и училищата пред децата от 3 – 7 год. възраст и учениците от 1 до 12 клас на теми:

1. Здравословно хранене – 19 беседи,

Аудитория – 508 ученици;

Презентации - 2

Аудитория – 44 ученика;

2. Профилактика на заразните заболявания:

Здравни беседи - 12

Аудитория-280 ученици;

Здравни кътове и табла -3;

Презентации–1 аудитория-30 ученици;

3. Профилактика на зависимостите:

Презентации -12

Аудитория – 530 ученици

4. Профилактика и лечение на полово предавани заболявания, СПИН/ХИВ инфекции:

Здравни беседи – 8

Аудитория – 202 ученици;

Презентации – 26

Аудитория – 484 ученици;

5. Профилактика на водния травматизъм:

Здравни беседи – 11

Аудитория -256;

Презентации -123

2849 ученици.

Към 31.12.2018 г. в Община Разград има разкрити и действащи здравни кабинети в 16 училища и 19 детски градини. Общо 34 квалифицирани медицински специалисти осигуряват медицинското обезпечаване на децата и учениците. Тяхната дейност е насочена предимно към оказване на първа медицинска помощ при спешни случаи, до пристигане на екип от Центъра за спешна медицинска помощ, както и профилактика и промоция на здравето, повишаване на знанията и уменията на децата и учениците за здравословно хранене, здравословен начин на живот, здравословна жизнена среда,

превенция на заразните заболявания. Придобиване на знания за половото възпитание и безрисково сексуално поведение, както и пораженията на психоактивните вещества върху здравето.

През 2018 г. медицинските специалисти са извършили следните промоционални и профилактични дейности:

1. Проведени профилактични дейности, свързани с ограничаване разпространението на *заразните заболявания*:

Изнесени здравни беседи пред деца и ученици :

- 24 здравни беседи, аудитория - 925 ученици

2. Изнесени здравни беседи за *здравословно хранене и здравословен начин на живот*:

- 40 здравни беседи, аудитория - 2085 ученици и деца.

3. Изнесени здравни беседи и презентации за полово възпитание на подрастващите и *СПИ /сексуално предавани инфекции/*:

- 12 презентации и здравни беседи - аудитория 588 ученици от 10, 11 и 12 класове

4. Изнесени здравни беседи за вредата от тютюнопушенето, алкохола и енергийните напитки:

- 14 презентации и беседи, аудитория 682 ученици;

5. Изнесени здравни беседи и презентации на теми, свързани с разпространение, превенция и профилактика на ХИВ/СПИН:

- 11 презентации - 747 ученици;

6. Профилактика на Остри вирусни инфекции /ОВИ/ и ГРИП :

- 24 презентации и здравни беседи, аудитория - 1045 ученици и деца.

Хранене

Храненето на децата в общинските детски градини се осъществява на основание сключени договори между Община Разград и фирми. Организацията на училищното хранене е в правомощията на училищните ръководства. С цел подобряване на качеството и разнообразието на храната общински детски градини и училища участват в проектите на Държавен фонд „Земеделие“ – схема „Училищен плод“ и схема „Училищно мляко“.

• **логопедична работа**

Логопедичната работа се осъществява от логопеди от Ресурсен център – за децата и учениците със СОП, логопеди на щат в училища, както и от логопед към ЦПЛР – ЦУТНТ, гр. Разград, който оказва логопедична подкрепа на деца с говорни нарушения в общинските детски градини.

Във връзка с организиране в училищата и детските градини на логопедична работа като част от дейностите за целите на превенцията на обучителните затруднения (чл. 21 от *Наредба за приобщаващото образование*) през учебната 2016/2017 г. от логопед към ЦПЛР-ЦУТНТ са обследвани 292 деца.

От тях без езиково-говорни нарушения - 198

С комуникативни нарушения – 94

с Мономорфна дислалия - 62

с Полиморфна дислалия – 24

със Заекване - 2

с Общо недоразвитие на речта – 2

с Умствена изостаналост – 3

с Детска церебрална парализа – 1

Група, с която се е работило през годината – 57 деца по утвърден график на логопеда и уч. план за корекционно-обучителна дейност.

Резултатите от проведената корекционно-възпитателна работа са следните:

с коригирана реч - 37

с подобро речево развитие – 20.

Брой детски градини, предлагащи логопедична помощ – 10 в гр. Разград по график.

Обследвани от логопед през 2018 г. са 240 деца от 4 до 6-годишна възраст, от които са обхванати 67 деца от 10 детски градини на територията на град Разград, разпределени в постоянно-действащи групи към ЦПЛР-ЦУТНТ.

- **поощряване с морални и материални награди**

Община Разград стимулира и подкрепя морално и материално творческите изяви на даровити наши деца чрез приеманите ежегодно от Общински съвет - Разград Мерки за насърчаване на творческите заложби и потребности на деца с изявени дарби на Община Разград, като наградата за талантиливи и даровити деца се е превърнала в традиция, с увеличаващ се брой на отличените с всяка година. През 2015 г. е предоставен еднократен финансов стимул на 33 деца с изявени дарби, за 2016 година – на 51 деца, за 2017 г. – 56, а за 2018 г. техният брой е 79, като размерът на изразходваните средства е 15 000 лв. През 2017 г. пет деца са получили едногодишна стипендия по Програмата на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни и общински училища на Министерски съвет. През 2018 г. техният брой е 11 с размер на финансирането 7 965 лв.

Община Разград стимулира и подкрепя младежите и с учредените награди „Отличник на випуска” и „Студент на годината”. През 2018 г. са наградени 28 ученици и 1 студент на стойност 14 790 лв.

И тази година, на 24 май – Денят на българската просвета и култура и на славянската писменост, кметът на Община Разград д-р Валентин Василев връчи на официална церемония плакети на 132 зрелостници за отличен успех и на 7 финалисти във Втория литературен конкурс на името на проф. Боян Пенев.

За първи път през 2015 г. Общински съвет - Разград учреди награда „Студент на годината” за отличен успех с цел стимулиране на студентите в нашия град, която се връчи на студента, отговарящ на необходимите изисквания, и през 2018 година.

- **ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения**

Общата подкрепа, която се оказва в детските градини и училищата за предотвратяване отпадането на подлежащите на задължително предучилищно и училищно образование деца и ученици, отговаря преди всичко на нуждата от превенция и навременно разпознаване на трудности в ученето при децата и учениците. Тя включва и всички онези допълнителни дейности, които помагат на децата и учениците да се развиват и учат – дейности за мотивация, допълнително обучение, превенция на психичното здраве, превенция на насилието и тормоза, училищна политика за позитивна дисциплина, кариерно консултиране, здравна грижа, асистирание, занимания по интереси за развитие на способностите и компетенциите и други, които се изпълняват от помагачи и допълнителни специалисти в детската градина, в училището и в ЦПЛР, както и от неспециализиран персонал. В детската градина, общата подкрепа е насочена към ранно разпознаване на рискове в развитието на детето, които могат да създадат предпоставки за трудности в ученето му в училище. Вече има утвърдени методически инструменти, които ще бъдат в помощ на учителите и специалистите, както и програми за превенция и развитие на езикови, когнитивни, емоционални и социални компетентности на децата от най-ранна възраст.

- **квалификацията на педагогическите специалисти** в училищата, детските градини и центровете за подкрепа за личностно развитие е важно условие да стане обучението на децата по-добро и съизмеримо с европейските стандарти.

Политиката на Община Разград в областта на образованието е да се повишат резултатите от управленската и образователно-възпитателната работа в институциите в системата на предучилищното и училищното образование чрез надграждане на знанията, уменията и компетентностите на педагогическите кадри в контекста на учението през целия живот.

В тази връзка през 2017 г., с цел повишаване квалификацията и обогатяване на професионалния опит на учителите и директорите от община Разград са организирани:

- Обучение от Център за развитие на човешките ресурси /ЦРЧР/ - София за възможностите за участие по европейски образователни проекти по Програма „Еразъм”.

- Обучение с експерти и служители от РУО – Разград, директори, счетоводители, служители в системата на образованието в Община Разград относно прилагане на законодателството в областта на обществените поръчки и промени в ДОС на обща стойност 821,37 лв.

- Участие в национален образователен форум „Образованието през 2018 г. – приоритети и финансиране“.

- Обучение за финансисти и счетоводители относно амортизации в бюджетните организации.

- Семинар-консултация за финансисти и счетоводители на тема „Практически насоки за начисляване на амортизации на нефинансови дълготрайни активи от бюджетните организации. Годишно счетоводно приключване за 2017 г. в бюджетните организации”.

- Обучение за финансисти и счетоводители „Подготовка на общински бюджет 2018“.

Повишаването на квалификацията на педагогическите специалисти се извършва от специализирани обслужващи звена, от висши училища и научни организации. Повишаването на квалификацията на педагогическите специалисти се извършва и от обучителни организации, чиито програми за обучение са одобрени от МОН.

Обученията съответстват на държавните нормативни изисквания за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти и се провеждат по утвърдени програми. Обучението се базира на научна и учебно-методическа литература, както и на иновативни практики и доказан опит на международни партньори и колеги от образователната общност. Системата за повишаване на квалификация е в постоянен режим на развитие и е насочена към бъдещето.

Обученията:

- предлагат методология за решаване на актуални проблеми в текущата работа;
- компенсират недостига на научно-методическа и учебно-методическа литература по определена тема;
- задействат процесите на личностно саморазвитие и професионално самоусъвършенстване;
- насочват обучаемите към индивидуална самостоятелна и групово-проектна дейност;
- стимулират формиране и актуализиране на професионален мироглед и убеждения;
- обуславят обратна връзка и идеи от страна на обучаемите.

Системата за обучение и повишаване на квалификацията на педагогическите кадри е основен източник на получаване за педагозите и управленските кадри на нова информация, нови знания и нови навици.

На 04.10.2018 г. Министерството на образованието и науката стартира изпълнението на проект „Квалификация за професионално развитие на педагогическите специалисти“, финансиран по Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" 2014 - 2020 г. Конкретен бенефициент на проекта е Министерство на образованието и науката. Регионалните управления на образованието, училищата и детските градини от община Разград участват в техническото и финансово изпълнение на проектните дейности. Проектът ще се изпълнява през три учебни години – 2018/2019 год., 2019/2020 год. и 2020/2021 год. Квалификационната програма е насочена към всички, работещи в системата на предучилищното и училищното образование и обхваща цялата страна. Всеки педагогически специалист може да заяви желанието си за включване в обучение за повишаване на квалификацията му, чрез регистрация в информационната система.

С цел повишаване мотивацията на учители и директори и обогатяване на техния професионален опит и умения, с помощта на Община Разград се организира **през 2018 г.:**

- Обсъждане с експерти и служители от РУО – Разград, директори и служители в системата на образованието в Община Разград предстоящата Стратегия за възпитателна работа в училище.
- Участие в среща – дискусия по програма „С поглед в бъдещето – училището има смисъл“ на Центъра за приобщаващо образование.
- Участие на служители от отдел „Образование“ в обучение по проект по Оперативна програма „Добро управление“.

- Участие на учители от всички общински детски градини в обучение за прилагане на скрининг тест за деца на възраст от три години до три години и шест месеца за идентифициране на риск от обучителни затруднения.
- Обучения за финансисти и счетоводители.

За повишаване квалификацията на учителите и тяхното кариерно развитие се организират и други вътрешноучилищни и извънучилищни квалификации на регионално и национално ниво.

В детските градини и училищата на община Разград вътрешноквалификационната дейност се осъществява в методически обединения – обсъждане на уроци, организиране на училищни мероприятия, организиране на държавни квалификационни изпити.

С всички ресурсни учители са проведени обучения и дискусии съвместно с РЦПППО и обучителни организации на различна тематика:

- Тренинг-семинар „Работа с деца за подобряване на паметта и повишаване на концентрацията и вниманието“;
- „Интегриране на деца с емоционални проблеми“;
- „Игрите - съвременни предизвикателства“;
- „Игрите с пръсти- средство за положителни емоции и удовлетвореност“

Проведена е открита практика за формиране на позитивни отношения и умения за преодоляване на агресията чрез музикални и подвижни игри - „Който пее, зло не мисли“.

Проведена е вътрешно-квалификационна дейност за оценяване на ученици със СОП:

- Тренинг-семинар „Работа с деца за подобряване на паметта и повишаване на концентрацията и вниманието“;
- Обучение: „Игрови и арт-техники за работа в детска група“;
- Вътрешно – квалификационна дейност „Био-психо-социалния модел на функционира- нето, представен от проф. Махфред Претис“;
- Вътрешно – квалификационна дейност „Работа с ученици със СОП“;
- Вътрешно – квалификационна дейност „Създаване и поддържане култура на толерант- ност“.

През 2018 година са проведени и следните обучения на педагогически специалисти за работа с деца и ученици със специални образователни потребности:

- Обучение: „Ефективни практики за привличане и сътрудничество с родителите на деца със специални образователни потребности“;
- Обучение: „Основи на приобщаващо образование и подходи за обучението на педагогически специалисти“;
- Обучение: „Интерактивни техники за обучение на педагогически специалисти и дизайн на обучителна сесия“;
- Обучение: „Супервизия и интервизия в системата на предучилищното и училищно образование“;
- Обучение: „Управление на приобщаващото образование“;
- Обучение на учители в предучилищното образование за провеждане на ранно оценяване със скрининг тест на деца от 3 години до 3 години и 6 месеца по проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“ – юни, юли 2018 година в град Велико Търново;
- Обучение на тема: „Помощници за фина моторика и графомоторни умения за деца със затруднения и СОП в предучилищното и училищно образование“;
- Обучение - „Работа със задължителната документация по Наредбата за приобщаващо образование“ от Институт за Човешки ресурси“ – София.

През учебната 2017/2018 се създадоха необходимите условия за повишаване на квалификацията на работещите и в ЦПЛР-ЦРД учители и преподаватели, като един от преподавателите придоби магистърска степен, а един е в процес на придобиване на такава .

Всички учители без един преминаха квалификационна форма на обучение на тема: „Мотивация, дисциплина, внимание – как да завладеем класа /групата/, да задържим вниманието им и да ги вдъхновим да продължат да работят сами” /16 часа/. Старши учителят по танци участва в Международен семинар за мажоретки /16 часа/ „Certificates for completing the course in majorettes sport. Директорът на ЦРД и трима старши учители участваха в квалификационен семинар на тема „Ролята на лидерството за повишаване качеството на учебно-възпитателния процес”, организиран от СБУ и ДИУУ. Старши учителят по информационни технологии и учителят по изобразително изкуство осъществиха вътрешна квалификация – педагогическа практика

между школата по „Дигитално изкуство” и школата по изобразително изкуство на тема: „Приказна Коледа чрез компютърно рисуване и рисуване с различни художествени техники и похвати“. Тримата старши учители и един учител се включиха в обучението по Проект BG 05 M20P001 – 2.010 – 0001 „Квалификация за професионално развитие за педагогическите специалисти“ на тема „Иновативни стратегии и подход за усъвършенстване на образователния процес” – /16 часа/. Директорът и старши учителят по музика взеха участие в дискуссионен форум на тема „Семейството като ценност. Проблеми и тенденции пред съвременното семейство”, организиран от Областна администрация Разград.

Община Разград осъществява успешно взаимодействие с фондация „Заедно в час”, която предоставя възможност на училища и професионални гимназии да привлекат млади хора с лидерски качества, които имат предизвикателството чрез учителската професия да мотивират за постигане на високи образователни цели и за реализиране интелектуалния потенциал, дарби и възможности на всеки ученик. По програма „Заедно в час” работиха 4 млади учители: в ПТГ „Ш. Петъофи” - 2 и в ОУ „Св. св. Кирил и Методий”, с. Ясеновец - 2.

Като инструмент за **стимулиране на директори и учители** и популяризиране на положителни практики и модели в образованието в Община Разград е учредена награда „Учител на годината“ и награда „Директор на годината“. С тях ежегодно се отличават учители и директори на детски градини и училища като оценка за техните значими заслуги. Наградите дават добра възможност за популяризирането на добрите практики и за доразвиване и обогатяване прилагането на добри управленски модели.

Мотивирането на заетите в системата на образованието се постига чрез прилагане на система от мерки, каквито са осигурените: достъп до квалификация, удобства на работното място, улеснено придвижване към работното място, грижа и внимание за здравето на всеки човек.

За осигуряване равен достъп до качествено образование за всички деца в задължителна предучилищна и училищна възраст през 2017 и 2018 година са осъществени следните дейности:

- За всички ученици, които са от населени места, в които няма училище или съответния вид професионална подготовка, като и за децата от детските градини – поставени при същите условия – без детска градина в населеното място, където живеят, е осигурен транспорт до училище, гимназия или детска градина, в съответствие с нормативните изисквания на Министерство на образованието и науката;

- обезпечаване с познавателни книжки, учебни помагала и учебници на децата в подготвителните групи в детските градини и на учениците от I до VII клас в общинските училища;

- осигуряване на условия за активно спортуване и възпитаване на позитивно отношение към спорта и грижата за здравето и участие в събитията от спортния календар на Община Разград - редица международни спортни състезания, домакинства на национални състезания, Общински ученически игри, състезания, турнири, спортни празници и спортни предизвикателства;

- подобрена е и е модернизирана материално-техническата база чрез извършване на ремонтни дейности по сградния фонд на училищата и детските градини в община Разград;

През 2017 г. ремонтни дейности са извършени в:

- 8 общински детски градини в селата (ремонт на покрив, освежаване на занимални и коридори);
- общински училища (освежени и ремонтирани класни стаи и коридори, санитарни помещения, стълбища, парапети);
- ОУ „Васил Левски“ – изграждане на ново вътрешно пространство по проект на фондация „Америка за България“;
- ОУ „Отец Паисий“, с. Дянково (подмяна на стара с нова отоплителна инсталация);
- ПГТС „Хр. Смирненски“, гр. Разград по НП „СЪЗДАВАНЕ НА ДОСТЪПНА АРХИТЕКТУРНА СРЕДА И СИГУРНОСТ В УЧИЛИЩЕ“, Модул „Създаване на достъпна архитектурна среда“;
- ПГХТБТ „Мария Кюри“, гр. Разград (подмяна на входна врата);
- ЦПЛР -Ученическо общежитие (Ремонт на отоплителна инсталация, смяна на котли;
- ЦПЛР – ЦУТНТ - подменени прозорци и основен ремонт на два кабинета.

През 2018 г. са извършени ремонтни дейности в 13 общински детски градини на обща стойност 17 373 лева. Извършен е основен ремонт на новата сграда на профилирана природоматематическа гимназия „Акад. Никола Обрешков“, гр. Разград, а в старата сграда на СУ „Христо Ботев“, гр. Разград

са освежени и ремонтирани класни стаи и коридори, санитарни помещения, стълбища, парапети.

- участие на всички училища в приетите национални програми за развитие на средното образование, които осигуряват допълнително финансиране на политики и мерки за равен достъп до качествено образование;

През 2017 г.в НП „С грижа за всеки ученик”, НП „На училище без отсъствия”, модул „Без свободен час“, Национална програма „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в училище” и др.

През 2018 година детските градини и училищата на територията на общината участваха в приетите национални програми за развитие на средното образование, както следва: Национална програма „Развитие на системата на предучилищното образование" (7 ДГ и ОУ „Св. св. Кирил и Методий", с. Ясеновец); Национална програма „Ученически олимпиади и състезания": Модул „Осигуряване на обучение на талантиливи ученици за участие в ученическите олимпиади“ (4 общински училища и НППГ „Шандор Петьофи"); Национална програма „Осигуряване на съвременна образователна среда": Модул „Подобряване на условията за лабораторна и експериментална работа по природни науки“ (всички 21 училища), Модул „Осигуряване на ученически шкафчета“ (ОУ „Никола Икономов“, гр. Разград; ОУ „Иван Сергеевич Тургенев“, гр. Разград; ОУ „Св. св. Кирил и Методий", с. Ясеновец); Национална програма „С грижа за всеки ученик", Модул 1 „Осигуряване на допълнително обучение на учениците от началния етап на основното образование за повишаване на нивото на постиженията им по общообразователна подготовка" (ОУ „Св. св. Кирил и Методий", СУ „Хр. Ботев"); Национална програма „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“, Дейност 2. Закупуване на интерактивно мултимедийно оборудване или иновативен хардуер за институциите от системата на предучилищното образование (4 ДГ).

- Осигурен е **достъп на всяко дете и ученик до качествени информационно-комуникативни технологии**, достъп до интернет за улесняване на образователно-възпитателния процес. Оборудвани са компютърни кабинети с ИК технологии - рутери, принтери, интерактивни дъски, лаптопи, таблети, мултимедийни проектори и др., които подпомагат педагозите в процеса на обучение, дават възможност за прилагане на интерактивни методи в обучението и правят учебния материал интересен, забавен и лесно достъпен най-вече за децата, чиито майчин език е различен от българския и срещат обучителни трудности.

Състояние и предизвикателства пред допълнителната подкрепа за личностно развитие

Осигуряването на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности и хронични заболявания и успешното им интегриране с подкрепата на ресурсни учители и други педагогически специалисти се осъществява от детските градини, училищата, центровете за подкрепа за личностно развитие, РУО на МОН и Регионалният център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦПППО), с подкрепата на общината чрез изпълнението на дейности, заложи в Годишния план за изпълнение на общинската стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование. През 2017 г. бе приета Общинска стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в община Разград /2017-2018 г./ и Годишен план на дейностите за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в община Разград за 2017 г. и 2018 г. в изпълнение на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Област Разград.

Единствен за област Разград, в град Разград осъществява дейността си **Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование (РЦПППО)**, в който се предлагат дейности, свързани с организационно и/или методическо подпомагане, квалификацията на педагогическите специалисти и с провеждане на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

През 2017 г. РЦПППО – Разград оказва допълнителна подкрепа за личностно развитие на 64 деца и ученици със специални образователни потребности в община Разград, както следва:

клас/група	I група	II група	III група	IV група	I клас	II клас	III клас	IV клас	V клас	VI клас	VII клас	VIII клас	IX клас	X клас	XI клас	XII клас
за 2016/ 2017 уч. г.	1	4	2	4	4	4	3	2	8	7	4	4	3	2	0	0
за 2017/ 2018 уч. г.	5	2	6	4	5	5	4	3	2	9	6	4	4	3	2	0
общо	17 деца				47 ученици											

Тези деца и ученици се обучават съвместно със своите връстници, съответно в:

- ✓ 8 детски градини;
- ✓ 4 основни училища;
- ✓ 1 средно училище;
- ✓ 1 спортно училище;
- ✓ 3 професионални гимназии.

Изграден е функциониращ Регионален екип за подкрепа за личностно развитие, извършващ оценка на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа на децата и учениците.

За 2017 година: на 15 деца и ученици е извършена оценка на индивидуалните потребности е одобрена допълнителната подкрепа от РЕПЛРДУСОП. Една ученичка е насочена за оценка от училищен екип в рамките на проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие”.

Брой деца със СОП, за които се отлага обучението в 1 клас – 3 деца.

С цел продължаване на учениците със завършен VII клас с удостоверение за завършен клас в училище по чл. 142, ал. 3, т. 2 от закона и с оглед гарантиране на правото на образование Регионалният екип изготви мотивирано становище за насочване на съответните ученици в подходящ профил, съответно професия и специалност, съобразен с индивидуалните им особености, потребности и възможности и с държавния план-прием за областта – 4 ученици от община Разград.

За допълнителната подкрепа на учениците в община Разград РЦПППО – Разград след направени заявки от директорите на съответните детски градини и училища е осигурил следните специалисти:

- 6 ресурсни учители;

- 3 психолози;
- 2 логопеди,

В началото на всяка учебна година директорите на училищата и детските градини на територията на община Разград подават заявка за осигуряване на нужните им специалисти за децата и учениците със СОП. На всички деца и ученици са осигурени нужните специалисти. За всяко дете/ученик има създаден екип, който реализира допълнителната подкрепа. В началото на учебната година е направена оценка на всяко дете/ученик от екипа и е изготвен план за допълнителна подкрепа, който се изпълнява.

В рамките на календарната 2018 година влизат две учебни: за съответния период на 2018 г. специалистите на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование оказват допълнителна подкрепа на:

клас/група	I група	II група	III група	IV група	I клас	II клас	III клас	IV клас	V клас	VI клас	VII клас	VIII клас	IX клас	X клас	XI клас	XII клас
за 2017/ уч. 2018 г.	5	1	7	5	2	4	4	3	1	10	3	2	2	2	3	0
към 2018/ уч. 2019 г.	0	3	3	9	1	4	3	5	4	2	11	1	1	1	1	3
Общо към 01.12.2018	15 деца				37 ученици											

Тези деца и ученици през 2018 г. са се обучавали съответно в:

- ✓ 9 детски градини;
- ✓ 4 основни училища;
- ✓ 1 средно училище;
- ✓ 1 спортно училище;
- ✓ 3 професионални гимназии.

Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности /РЕПЛРДУСОП/ по чл. 190 от ЗПУО към Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование осъществява следните дейности:

1. Оценка на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа на децата и учениците.
2. Отлагане от задължително обучение в I клас деца със специални образователни потребности.

Със заповед на директора на регионалния център е сформиран РЕПЛРДУСОП, който извършва оценка на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа на децата и учениците.

За 2018 година: На 8 деца и ученици е извършена оценка на индивидуалните потребности и е одобрена допълнителната подкрепа от РЕПЛРДУСОП.

Брой деца със СОП, за които се отлага обучението в 1 клас – 2 деца.

- Участие на ученици със СОП в мероприятия, изложби, конкурси, спортни изяви и др., наравно със своите съученици.

Дейности:

1. Организиране на инициативи и мероприятия, в които могат да участват ученици със СОП.

Децата и учениците със СОП от община Разград участват в мероприятия, изложби, конкурси, спортни изяви и други заедно със съучениците си според своите възможности.

Преди великденските празници бе проведена „Великденска работилничка”, в която се включиха освен деца на допълнителна подкрепа, работещи със специалистите от регионалния център и деца от училищата, работили по проект. Децата се забавляваха като учеха и оцветяваха яйца. В съседния кабинет родителите под вещото ръководство на психолозите направиха училище за родители. Събитието бе отразено в медиите.

В националната библиотечна седмица се включиха и децата със СОП, които подпомагаме. Те рисуваха своя любим приказен герой и след това бе направена изложба в регионална библиотека „Проф. Боян Пенев” – детски отдел. Творбите бяха оценени от компетентно жури.

Моника Христова Божанова – IX клас от ПГИ „Р. Шуман” гр. Разград подкрепяна от своята ресурсна учителка участва в Национален ученически празник „За хляба наш”, категория „Рецептите на баба”, национално ниво и зае I място.

Емир Кадир Фикри – VIII клас от СУ „Христо Ботев” гр. Разград е участвал в Държавен личен шампионат по бокс за ученици в Габрово, национално ниво – не е класиран.

Учениците от ОУ „Отец Паисий” – гр. Разград вземат активно участие в провежданите класови и общоучилищни мероприятия: свързани с празниците и българските обичаи, посещения на театрални постановки и кинопрожекции наравно със своите съученици. За Коледното тържество в училище бе организирана изложба на детско творчество на ученици със СОП.

Родителите на 16 ученици в седми клас са информирани за възможностите за продължаване на образованието и за придобиване на професионална квалификация след VII клас.

В изпълнение на разпоредбите на чл. 145, ал. 6 от Закона за предучилищното и училищното образование с цел продължаване на учениците със завършен VII клас с удостоверение за завършен клас в училище по чл. 142, ал. 3, т. 2 от закона и с оглед гарантиране на правото на образование Регионалният екип изготви мотивирано становище за насочване на съответните ученици в подходящ профил, съответно професия и специалност, съобразен с индивидуалните им особености, потребности и възможности и с държавния план-прием за областта – 16 ученици от община Разград.

Консултирани са и родителите на ученици, завършващи X клас, относно възможностите им за продължаване на образованието на децата им.

Две училища на община Разград осъществяват през 2017 г. 2018 г. подкрепа за равен достъп и личностно развитие на деца със СОП в училищата по проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие”.

ОУ „Ив. С. Тургенев”, гр. Разград - постигнати са заложените цели. Специалистите, включени в екипа, са оказали необходимата подкрепа на учениците със СОП, за да се постигне успешното им приобщаване към училищната среда и да се развие чувството им за принадлежност към училищната общност. Екипът е оказал допълнителна подкрепа на учениците със СОП с цел развиване на социалните им умения; подобряване на взаимоотношенията им със съучениците; адаптиране към училищния колектив; участие в групови занимания с останалите ученици.

ОУ „Н. Икономов” - От 16 ученици, включени в проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие”, частично постигат ДОС – 6 ученици, не постигат ДОС – 6 ученици, 4 ученици постигат ДОС и се оценяват с качествен и количествен показател. На всички ученици е направена функционална оценка на знанията, уменията, компетенциите и напредъка им в развитието - в началото на учебната 2017 – 2018 година. Резултатите от обучението показваха развитие на когнитивните процеси, напредък в езиково – говорното развитие и комуникативните умения на учениците. Подобрени са математическите умения /сметни операции/, получени са знания за геометричните фигури – чертане, измерване. Обогатен тематично речников запас.

Формирани са умения за рязане с ножици, лепене и спазване на ориентири. Използват технически средства. Имат добри умения за боравене с някои от основните възможности на компютъра, които разширяват кръгозора и им вдъхват увереност. Постигнати са резултати във всички области, заложи в индивидуалните учебни програми на всеки ученик – самообслужване, общо моторно развитие, езиково-говорно развитие и комуникативни умения, когнитивни умения, емоции и поведение, социални умения и учебна дейност. За учениците, които не постигат ДОС по учебните предмети се прилагат игри с образователни дидактични материали и компютърни образователни програми. Присъствието на родителите в училище допълнително подпомага активното включване на учениците със специални образователни потребности в извънкласни и извънучилищни мероприятия, мотивира ги за учебна дейност и приобщаване към училищната общност.

Развитие на социалните услуги за деца и ученици с увреждания – Дневни центрове за деца с увреждания, Центрове за социална интеграция и рехабилитация и др.

Дейности:

1. Рехабилитация, социализация, психологическо консултиране на деца и ученици с увреждания и техните семейства в Дневен център за деца с увреждания-Разград;

С цел предотвратяване изоставането на децата с увреждания и настаняването им в специализирани институции, през 2017 г. услугата е предоставяна на 29 деца. Проведени са консултации от психолог, логопед, педагог, рехабилитационни дейности и осигурена подкрепа на 29 деца с увреждания и техните семейства.

В ДГ и училищата е създаден модел на интегрирани социални, здравни и образователни услуги, насочени към деца в риск и деца с увреждания на възраст от 0 до 7 години и техните семейства. Създадени са условия за придобиване на знания и умения за равен старт в училище и преодоляване на социалното изключване.

Предоставя се индивидуална педагогическа подкрепа за децата с увреждания.

2. Осигуряване на среда за развитие на деца и младежи с увреждания, лишени от родителска грижа в ЦНСТДМУ.

През 2017 г. е предоставена сигурна и защитена среда за децата и младежите с увреждания, чрез индивидуализирана грижа и подкрепа, в условия близки до семейната среда, осигуряващи по-добро качество на живот и възможност за пълноценно развитие и социално включване. Осигурена резидентна грижа за общо 23 деца и младежи, от които 11 /единадесет/ деца и 12 /дванадесет/ младежи с увреждания, които не могат да бъдат изведени в семейна среда.

3. Извършване на рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване на деца с увреждания в ЦСРИ „Емилиян“, гр. Разград.

Видовете дейности, предоставяни в Център за социална рехабилитация и интеграция „Емилиян“, гр. Разград за 2017 г. са:

- Дейности по социална рехабилитация на деца и родители:

1. Всичко преминали случай – 76;
2. Изготвени доклади за динамика на развитие до Отдел „Закрила на детето“ – Разград – 170;
3. Проведени предварителни срещи със семействата на кандидат-потребители на социалната услуга – 65;
4. Провеждане на първа консултативна среща с новопостъпил потребител, с оглед запознаване с организацията, реда и правилата в ЦСРИ „Емилиян“, както и с нагласите на семейството към социалната услуга и конкретните особености на случая – 57;
5. Проведени консултации – общо 890;
6. Консултативна работа с родители на деца с увреждания – 672;
7. По дейности за подкрепа:

- Специалист социални дейности – 131 индивидуални и 76 групови занятия;
- Психолог - 189 индивидуални и 125 групови консултации;
- Логопед – 662 индивидуални и 262 групови занятия;
- Рехабилитатор – 506 индивидуални и 252 групови рехабилитации;
- Възпитател /работа в зала/ - 675 индивидуални и 195 групови занятия;
- Възпитател /приложни дейности/ - 563 индивидуални и 369 групови занятия;
- Общо моторни занятия и релационни – 52;
- Обследване и диагностика на 30 потребители.
- Дейности по социална интеграция на деца и родители:
 1. Работа с родители – консултации, графици, договори, динамика на развитие и други;
 2. Работа с доброволци и стажанти -2;
- Връзки с обществеността:
 1. Работни срещи с Отдел „Закрила на детето“ – Разград – 84;
 2. Междунституционални срещи по случай – 139;
 3. Комисия по приемна грижа – 13;
 4. Обучение на екипа на ЦДГ №7 – 7.
- Квалификация на персонала:
 1. Методическа работа и интервизия - 139;
 2. Вътрешно семинарни обучения – 11.

През 2018 година 29 потребителя са ползвали социалната услуга „Дневен център за деца/младежи с увреждания, като са получили комплекс от социални услуги, задоволяващи ежедневните им здравни, образователни и рехабилитационни потребности.

През същата календарна година Комплекс от центрове за настаняване на деца/младежи с увреждания са ползвали общо 22 потребителя.

През 2018 година 32-ма потребителя са ползвали социалната услуга Център за социална рехабилитация и интеграция „Емилиян“, като са получили комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентирание, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.

През същата година 64 потребителя са ползвали социалната услуга Център за работа с деца на улицата, които са получили комплекс от социални услуги включващи семейно консултиране и подкрепа, медицински и санитарно-хигиенни услуги, огранчаване на децата, обучение в родителски умения

Проект „Превенция на социално изключване и намаляване на бедността сред децата в община Разград“, реализира се от Община Разград.

Финансира се от ОП "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020, съфинансирана от ЕСФ. Главната цел на проекта е създаване на мрежа от устойчиви интегрирани услуги за ранно детско развитие в община Разград за превенция на социалното изключване и намаляване бедността сред децата и техните семейства. Услугите, които се предлагат са: ранна интервенция на уврежданията, допълнителна педагогическа подготовка за повишаване на училищната готовност на децата за равен старт в училище, дейности по превенция на заболяванията и др.

В проекта през 2017 г. са обхванати 8 деца и техните родители от ДГ „Пролет“ с. Стражец, 8 деца /5 деца прегледани от стоматолог; 2 деца - от логопед; 1 дете – работа с психолог/ от ДГ "Митко Палаузов" с. Киченица. Целевите групи по проекта са деца на възраст от 0 до 7 години и техните родители, както и бъдещи родители от рискови групи. Основните целеви групи деца в риск са:

- деца от уязвимите етнически групи, в частност ромската общност;
- деца, чиито родители са безработни;
- деца, чиито родители получават социални помощи и др.

За периода януари 2018 г. – декември 2018 г.:

1. Подадени заявления от 01.01.2018 г. до 31.12.2018 г. вкл. – 128

2. Сключени договори от 01.01.2018 г. до 31.12.2018 г. вкл. 128, от които:

2.1. Деца – 115;

2.2. Родители/Семейства – 13.

Договори, разпределени по услуги:

СУ № 1 „Ранна интервенция на уврежданията“ – 9:

- Д-р Зоя Велкова – 134 прегледа;
- Емине Кичукова – 66 деца;
- Ваня Минева – 36 деца;
- Айлин Бахарова – 11 деца;
- Валентина Филипова – 19 деца;

СУ № 2 „Индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания“ – 2 деца;

СУ № 3 „Предоставяне на психологическа подкрепа и консултация на бъдещи и настоящи родители за формиране и развитие на родителските умения, семейно консултиране и подкрепа, и индивидуална и групов работа с деца и родители, включително и с деца и родители, които не са от уязвими групи с цел посещаване на детска градина“: деца – 25, родител/семейство – 13.

- Д-р Орлин Велков – 31 прегледа;
- Валентина Филипова – 3 деца;
- Билял Црънгалов – 20 консултации.

СУ № 4 „Подкрепа за осигуряване на здравна детска консултация и дейности по превенция на заболяванията“ – 49:

- Д-р Полина Ангелова – 367 прегледа;
- Д-р Дияна Стоянова – 195 прегледа.

СУ № 5 „Допълнителна педагогическа подготовка за повишаване на училищната готовност на деца за равен старт в училище“ – 30 деца.

4. Потребители, които ползват услугите към 31.12.2018 г. – 335, от които:

- деца – 289;
- семейства – 46.

Постигнати реални резултати през 2018 г. по услуги.

Таблица 18

УСЛУГА	Специалист, предоставящ услугата	Индикатор	Постигнат резултат
1	2	3	4
Услуга „Ранна интервенция на уврежданията“	Педиатър – д-р Зоя Велкова	Извършени прегледи и/или консултации на потребители, ползващи услугата. Изготвяне и попълване на Амбулаторен лист при преглед.	134

	Социален работник – Емине Кичукова	Проведени индивидуални срещи с родители на деца с увреждания;	77
		Организация за провеждане на групови консултации и подкрепа на родители на деца с увреждане;	13
		Проведени посещения на домовете на семейства с дете с увреждане от мобилен екип;	0
		Проведени срещи с медицински структури, лични лекари, социални услуги, образователни услуги;	13
		Извършени посещения в родилно отделение;	0
		Проведени консултации и подкрепа на родители на деца с увреждания.	0
	Логопед – Ваня Минева	Проведена индивидуална работа с деца, при които има риск от изоставане в развитието или увреждане, включително и новородени деца;	584
		Проведени посещения на домовете на семейства с дете с увреждане от мобилен екип;	0
		Проведени индивидуални срещи с родители на деца с увреждания.	9
	Рехабилитатор – Айлин Бахарова-Адемова	Проведена индивидуална работа с деца, при които има риск от изоставане в развитието или увреждане, включително и новородени деца;	408
		Проведени индивидуални срещи с родители на деца с увреждания;	45
		Проведени групови консултации и подкрепа на родители на деца с увреждане;	2
		Проведени посещения на домовете на семейства с дете с увреждане от мобилен екип;	8
		Извършени посещения в Родилно отделение и при необходимост в Детско отделение.	0
	Психолог Валентина Филипова	Проведена индивидуална работа с деца, при които има риск от изоставане в развитието или увреждане, включително и новородени деца;	334
		Проведени индивидуални срещи с родители на деца с увреждания;	6
		Проведени посещения на домовете на семейства с дете с увреждане от мобилен екип;	1
		Проведени групови консултации и подкрепа на родители на деца с увреждане.	1
	Медиатор – Ваня Иванова до 25.09.2018 г.	Проведени посещения за работа на терен, вкл. домашни посещения и насочване за ползване на услугите;	88
		Участие в организирането и провеждането на групови консултации и подкрепа на родители на деца с увреждане.	7

	Медиатор – Тезгюл Османова от 01.10.2018 г.	Проведени посещения за работа на терен, вкл. домашни посещения и насочване за ползване на услугите;	10
		Участие в организирането и провеждането на групови консултации и подкрепа на родители на деца с увреждане.	4
Услуга „Предоставяне на психологическа подкрепа и консултация на бъдещи и настоящи родители за формиране и развитие на родителските умения, семейно консултиране и подкрепа, и индивидуална и групова работа с деца и родители, включително и с деца и родители, които не са от уязвими групи с цел посещаване на детска градина“	Гинеколог – д-р Орлин Велков Медицинска сестра – Младенка Иванова	Извършени прегледи и/или консултации на потребители, ползващи услугата. Изготвяне на Амбулаторен лист при преглед.	31
		Проведени групови консултации за бъдещи родители и родители на деца до 3 години;	8
		Проведени групови консултации за родители на деца от 3 до 7 години;	3
		Проведени индивидуални консултации.	241
	Акушерка – Грациела Ранкова-Недева	Проведени групови консултации за бъдещи родители и родители на деца до 3 години;	0
		Проведени индивидуални консултации.	31
	Психолог – Валентина Филипова	Проведени групови консултации за бъдещи родители и родители на деца до 3 години;	6
		Проведени групови консултации за родители на деца от 3 до 7 години;	14
		Проведени индивидуални консултации с деца;	169
		Проведени индивидуални консултации с родители.	11
	Юрист – Билял Црънгалов	Проведени консултации.	20
	Социален работник – Искра Иванова	Проведени групови консултации за родители;	13
		Проведени индивидуални консултации за родители;	84
		Проведени домашни посещения.	56
	Социален работник – Даниела Стоянова	Проведени групови консултации за родители;	17
		Проведени индивидуални консултации за родители;	121
		Проведени домашни посещения.	94
	Медиатор – Тезгюл Османова до 30.09.2018 г.	Проведени посещения за работа на терен;	5
		Оказано съдействие /насочване/ придружаване за ползване на услугите на родители и семейства;	19
		Проведени срещи с родители и семейства;	18
		Проведени посещения за работа на терен (мобилна работа);	15
		Оказано съдействие, придружаване за посещение в друга услуга или институция.	9
	Медиатор – Никола	Проведени посещения за работа на терен;	70

	Бонев	Оказано съдействие /насочване/ придружаване за ползване на услугите на родители и семейства;	4
		Проведени срещи с родители и семейства;	86
		Проведени посещения за работа на терен (мобилна работа);	18
		Оказано съдействие, придружаване за посещение в друга услуга или институция.	7
	Медиатор – Веселин Аврамов от 05.11.2018 г.	Проведени посещения за работа на терен;	17
		Оказано съдействие /насочване/ придружаване за ползване на услугите на родители и семейства;	0
		Проведени срещи с родители и семейства;	5
		Проведени посещения за работа на терен (мобилна работа);	7
		Оказано съдействие, придружаване за посещение в друга услуга или институция.	1
Услуга „Подкрепа за осигуряване на здравна детска консултация и дейности по превенция на заболяванията“	Педиатър – д-р Полина Ангелова	Извършени прегледи на потребители, ползващи услугата, както и изготвяне на Здравно-профилактична карта.	367
	Медицинска сестра – Младенка Иванова	Подпомагане извършването на прегледи и диагностика на психомоторното развитие на децата;	562
		Проведени консултации на родители за здравословното състояние на децата;	230
		Проведени посещения за работа на терен.	277
	Стоматолог – д-р Дияна Стоянова	Извършени прегледи на потребители, ползващи услугата, както и изготвяне на Карта за стоматологичен преглед и диагностика.	195
	Медиатор - Абибе Ибрахимова	Проведени посещения за работа на терен;	196
		Оказано съдействие /насочване/ придружаване за ползване на услугите на родители и семейства;	563
		Проведени срещи с родители и семейства.	144
Услуга „Индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания“	Специален педагог Станка Дамянова до 12.11.2018 г.	Проведена индивидуална работа с деца с увреждане;	299
		Проведени групови занимания с деца с еднакъв тип увреждания;	95
		Проведени индивидуални срещи с родители на деца с увреждания;	89
		Проведени посещения по училища, детски градини и в домовете на семейства с дете с увреждане.	127
Услуга „Индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания“	Специален педагог Мария Христова от 04.12.2018 г.	Проведена индивидуална работа с деца с увреждане;	14
		Проведени групови занимания с деца с еднакъв тип увреждания;	0
		Проведени индивидуални срещи с родители на деца с увреждания;	0
		Проведени посещения по училища, детски градини и в домовете на семейства с дете с увреждане.	4

Педагогическите колективи в училищата и детските градини работят за изграждането на една по-висока култура на толерантност и приобщаване: ранно образование, достъпно за всички, независимо от социално-икономическия им статус и интелектуалните им умения и възможности.

За децата, които нямат равен старт (деца, недостатъчно добре владеещи български език, деца с увреждания, деца от социално слаби семейства и др.), се полагат специални грижи, с оглед тяхното пълноценно участие в образователния процес, чрез:

- използване възможностите за приобщаващо образование, регламентирани в Закона за предучилищното и училищното образование;
- осигуряване на подкрепяща среда за децата със специални образователни потребности, включваща финансиране участието на учителите в обучителни програми за интегрирано обучение;

*В ОУ „Ив. С. Тургенев“ и ОУ „Н. Икономов“ всички ресурсни учители, логопед и психолог са участвали в обучения по проект „Подкрепа за равен достъп“.

- дейности и инициативи за мотивиране на родителите на деца със специални образователни потребности, децата им да посещават масовото училище;

- прилагане на интерактивни методи за формиране на общочовешки ценности у децата, основани на толерантност и доверие;

Чрез прилагане на иновативни подходи педагогическите кадри успяват, макар и трудно, да променят съществуващия модел и начин на мислене сред ромското общество. Иновативните методи допринасят за засилване мотивацията за включване на деца и родители от етническите малцинства в училищния живот, да общуват повече на български език и да повишат своята грамотност. Групите по интереси, които се създават в училищата и детските градини, допълнителните занимания с тези деца и ученици спомагат за формирането на социални и граждански компетентности и по-лесното приобщаване и задържане на тези деца.

- Привличане на родителската общност в процеса на образователна, социална и трудова реализация на децата и учениците, включването им в съвместни училищни инициативи, открити уроци и др., за да станат съпричастни към обучението и възпитанието на техните деца виждайки постигнатите резултати, да променят своето отношение към училището като институция.

- Подобряване на физическата среда, в която протича процеса на интеграция /интерактивни класни стаи в някои училища, съвременен оборудване, създаване на позитивен климат в училището или детската градина за привличане на децата/

Добра практика за подобряване на физическата среда е промяната на архитектурното пространство в ОУ „В. Левски“, гр. Разград;

- Интеграционни дейности за деца и младежи, чрез организиране на съвместни инициативи, инициативи за изграждане на култура на толерантност и уважение към младежите в риск; подпомагане ученици от малцинствата;

- Съхранение и развитие на културната идентичност на децата чрез организирани прояви в интеграционна среда.

- изграждане на подходяща архитектурна среда за достъп на децата с увреждания до училищата и ДГ

* Съобразно нормативните изисквания е подобрена подкрепящата среда. В училищата и ДГ са създадени условия за работа на децата, нуждаещи се от допълнителна подкрепа. Има рампи за достъп до сградите за ученици с двигателни трудности, санитарни възли, класни стаи и кабинети за ресурсно обучение, създадени са работни и игрови кътове за индивидуална работа и кътове за почивка, осигурени са дидактически материали, необходими за обучението на децата със СОП.

*В ОУ „Ив. С. Тургенев“ на разположение на екипа за подкрепа за личностно развитие са лаптоп, принтер и система за контрол с поглед, позволяваща на учениците ни със съхранен интелект, но с двигателни проблеми, да използват погледа си вместо компютърната мишка при работа с лаптоп. Във всички кабинети има интернет. На разположение е и мултимедия, която се използва при нужда. Осигурени са и необходимите пособия за работа с учениците със СОП- разнообразни образователни игри, пъзели, топки, удобни меки столове. Дидактичните материали се обновяват периодично, като се акцентира върху иновативното модерно образование.

*Чрез осъществени дейности по Национална програма „Създаване на достъпна архитектурна среда и сигурност в училище" Модул „Създаване на достъпна архитектурна среда“: Професионална гимназия по транспорт и строителство „Христо Смирненски“ - проектиране и изграждане на покрити рампи, ремонт на прилежаща инфраструктура;

Модул „Сигурност в училище“: ПГХТБ „Мария Кюри“, ПГ по облекло „Станка Спасо-Еленина“, ПГТС „Хр. Смирненски“.

- закупуване на учебници и учебни помагала в училищните библиотеки, за ученици след 8-ми, които нямат финансови възможности да ги закупят;

- популяризиране на добрите практики за интегриране на децата със специални образователни потребности;

- подкрепа на инициативи за социализация на децата, за които българският език не е майчин;

Учениците от ОУ „Д-р П. Берон“, с. Осенец са 95% от етнически малцинства. Повечето са включени в училищните отбори по тенис на маса, участват в спортните мероприятия, програмите за училищните и национални празници.

Общата подкрепа, която се оказва в детските градини и училищата за предотвратяване отпадането на подлежащите на задължително предучилищно и училищно образование деца и ученици, отговаря преди всичко на нуждата от превенция и навременно разпознаване на трудности в ученето при децата и учениците. Тя включва и всички онези допълнителни дейности, които помагат на децата и учениците да се развиват и учат – дейности за мотивация, допълнително обучение, превенция на психичното здраве, превенция на насилието и тормоза, училищна политика за позитивна дисциплина, кариерно консултиране, здравна грижа, асистирание, занимания по интереси за развитие на способностите и компетенциите и други, които се изпълняват от помагачи и допълнителни специалисти в детската градина, в училището и в ЦПЛР, както и от неспециализиран персонал.

В програмите за подкрепа на личностното развитие на всички училища в община Разград са разработени мерки за пълноценното включване на ученици със СОП и хронични заболявания в училищната среда. В образователните институции са осигурени условия учениците да получават консултации по всички учебни предмети, включително и учениците в самостоятелна форма.

- Работата с деца от различни етноси налага учителите да усвояват знания, умения и компетентности за работа в интеркултурна среда.

*Участие на учители от ПГССХВТ „А. Кънчев“ в обучения на теми: „Интердисциплинарно обучение в мултикултурна образователна среда“, „Ролята на лидерството за повишаване качеството на учебно-възпитателния процес“, „Основни концепции и параметри на приобщаващото образование“ към Постоянна академия за науки и иновации в образованието към СБУ.

* Проведено вътрешно-училищно обучение на целия педагогически екип от ОУ „Отец Паисий“, гр. Разград за работа с деца с аутизъм, хиперактивност и поведенчески проблеми.

- кариерно ориентиране и консултиране на учениците в училищното образование. Включва взаимодопълващи се дейности за информиране, диагностика, консултиране, посредничество и проследяване с оглед подпомагане на учениците в техния самостоятелен и осъзнат избор на образование и/или професия и осъществяване на връзка между училището и пазара на труда.

Създаването на условия за активно социално приобщаване на деца от социално уязвими групи (деца от маргинализираните общности, деца със специални образователни потребности) е важно условие за привличане и задържане на децата в риск, предвид етническата специфика на разградски регион. С цел успешно интегриране в образователната система на децата, учениците и младежите от етническите малцинства са необходими условия, насърчаващи разкриването на потенциала на всяко дете и ученик за личностно развитие, както и неговата успешна социализация и реализация в живота. В тази връзка усилията през 2018 година бяха насочени към подобряване на сътрудничеството и взаимодействието между всички заинтересовани страни – местна власт, училища, детски градини, всички други институции, имащи отношение към развитието на децата.

В училищата се извърши ранно идентифициране на децата в риск и създаване на регистър. На учениците със социални затруднения, инвалидност, без родители и с отличен успех се осигурени стипендии. При необходимост са вземани решения за преминаване на ученици от дневна в самостоятелна форма на обучение.

Осъществени се благотворителни кампании:

Проект „Щастлива Коледа“ – ученици от НПТГ организираха благотворителен коледен базар - Коледни сувенири, изработени от майката на ученик от НПТГ в индивидуална форма, за който е необходимо закупуването на система за изкачване на стълби.

В ДГ и училищата децата и учениците се включиха в празници и тържества, състезателни игри, конкурси, екскурзии: ОУ „Отец Паисий“, гр. Разград - спечелени златни медали и грамоти в Регионални игри на Спешъл Олимпикс, проведени в Разград - 2018 година.

През 2017/2018 учебна година продължи Проект „Подкрепа на ромски ученици за успешно завършване на средно образование”. Финансираща програма - Ромски образователен фонд и Министерство на образованието и науката, бенефициент – Център за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства. От ПГССХВТ „Ангел Кънчев“, град Разград участват 2 ученици по *компонент 1* и 1 учител по *компонент 2*. От ПГХТБТ „М. Кюри“, гр. Разград участват двама ученици.

Цел на проекта: да подобри образователните резултати на учениците от ромски произход, да спомогне за успешното им завършване на средното образование и мотивира да продължат образованието си във висши учебни заведения. Компонент 1 включва осигуряване на 600 стипендии на ромски ученици, отговарящи на определени критерии. Компонент 2 осигурява допълнителна подкрепа чрез Менторство/Тюторство.

И през 2018 година създаденият в ОУ „В. Левски“, гр. Разград - Мултифункционален център „Време за приключения“, финансиран от Фондация „Америка за България“, е пример, че променената училищна среда позволява на учителите да прилагат по-успешно иновативните подходи в преподаването. Обучението в Мултифункционалния център „Време за приключения“ помага учениците да се научат да решават проблемите творчески, като демонстрират своето разбиране по многообразни начини и с различни средства.

През 2018 година ОУ „И. С. Тургенев“, гр. Разград продължава да работи по проект „Нов шанс за успех“ по процедура BG05M20P001-3.004 „Ограмотяване на възрастни – фаза 1” по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж”. Общият бюджет на проекта е 24 994 462,50 лева, а средствата по бюджета на училището за 2018 г. са 69 190,23 лв. /хонорари на обучители, стипендии и пътни разходи на обучаемите/.

В групи за ограмотяване през 2018г. са обучени 33-ма възрастни в това число роми.

В групи за обучение в (V. клас) от курса за придобиване на компетентности от прогимназиалния етап – са обучени 53-ма възрастни, в това число роми. Завършили начален етап на образование през 2017/2018г. – общо 57 възрастни. Приключили обучението си в 5 клас към момента – 50 възрастни, в това число роми.

През 2018 г. ОУ „Ив. С. Тургенев” работи и по проект на Програма „Еразъм +”.

Процедура BG05M20P001-2.004 „**Развитие на способностите на учениците и повишаване на мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания, умения и компетентности (Твоят час)**” на ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” 2014-2020 г. с бенефициент МОН. Периодът на изпълнение на дейностите е 27 месеца – от август 2016 г. до октомври 2018 г. Проектите по процедурата са насочени към индивидуалните потребности на учениците, развитието на способностите им, както и за повишаване на успеваемостта и задържането им в образователната система.

През 2017/2018 учебна година по процедурата „Твоят час” по ОП „НОИР” участват 18 училища, намиращи се на територията на община Разград. Сформирани са 83 групи със 713 ученици, реализиращи дейности за преодоляване на обучителни трудности и 170 групи с 2 377 ученици за занимания по интереси.

Проектите по процедурата „Твоят час” са насочени към индивидуалните потребности на учениците, развитието на способностите им, както и за повишаване на успеваемостта и задържането им в образователната система.

Проектът приключи през 2018 г., но във връзка с промените в Наредбата за приобщаващото образование и в Наредбата за финансирането на институциите в системата на училищното и предучилищното образование се въвеждат нови регламенти, свързани със заниманията по интереси и с финансирането им в държавните и общинските училища чрез осигуряване на целеви средства от държавния бюджет. От м. януари 2019 г. стартира електронна платформа, в която ще се регистрират предложенията за занимания по интереси и училищата, съобразно желанията на учениците.

Със заповед №144/2017 г. на кмета на общината и съгласно чл. 6, ал. 2 от Закона за БППМН е определен състав на Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните както следва:

Оперативната дейност на Комисията се осъществява от щатния секретар, 11 обществени възпитатели и 3-ма консултанти, работещи на граждански договори, при спазване на Закона за БППМН, както и разпоредбите, насоките и изискванията на Централната комисия за БППМН-София.

Основните направления на работа в Комисията, вменени като задължения както от Закона, така и от програмните документи на Община Разград, са насочени към анализ на състоянието и причините за противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, подготовка и провеждане на

възпитателни дела, привеждане в изпълнение на възпитателните мерки, организиране и координиране на превантивната дейност на територията на общината.

В Местната комисия през 2018 година са получени 49 преписки и сигнали за противозаконни деяния от Районна прокуратура, Районен съд, ОД и РУ на МВР-Разград и ръководства на училища.

По тях са образувани и проведени 49 възпитателни дела, като общия брой на извършителите на тези деяния са 57, от тях:

- малолетни -13 /всички са момчета/;
- непълнолетни - 44 /момчета -35 и момичета -9/.

Групово извършени деяния:

- деяния извършени от група от 6 деца – 1
- деяния извършени от група от 4 деца – 2
- деяния извършени от група от 3 деца – 1
- деяния извършени от група от 2 деца – 12

Самостоятелно извършени деяния - 33.

Анализът на данните показва увеличение на общия брой извършени противоправни деяния и на лицата-извършители в сравнение с предходната година. Увеличен е броят на най-разпространеното престъпление- кражбите - с 4 повече. Двойно повече са извършените побои с нанасяне на телесни повреди от 4 през 2017 г. на 9 през 2018 г. От побоите 4 са извършени групово – 3 момчешки групи и една от момичета. Тежки престъпления срещу личността, престъпления, свързани с наркотични вещества и компютърни такива не е имало.

Основни причини за възникване на отчитаните прояви са: липса на възпитателен капацитет у голяма част от родителите/настойниците на тези деца или физическа липса на такива; физиологическа и психична незрялост на извършителите, повишена емоционалност и силна потребност от самоутвърждаване; следване на модел на поведение в семейството /10 от децата имат по един осъждан родител/; социални и битови проблеми/14 са деца на безработни родители/.

През 2018г. Местната комисия е наложила общо 101 възпитателни мерки, като в повечето случаи по целесъобразност е налагана повече от една мярка. Най-ефективните „Поставяне под възпитателен надзор на обществен възпитател“ и „Задължаване на детето да участва в консултации за преодоляване на отклоненията в поведението“ са реализирани от 11 обществени възпитатели и 3 консултанти. Прилагайки индивидуален подход, подходящи методи и инструменти, те осъществяват корекционно-възпитателно въздействие на децата с противоправно поведение. В този процес взаимодействат с родителите, с приятелския кръг на децата, с училището. Създават доверителни отношения и реструктурират ценностната им система, насочват поведението им към законосъобразни и социално приемливи дейности.

Три консултанти – психолог и двама юристи подпомагат психологически и юридически работата на обществените възпитатели и секретаря, провеждат консултиране с нуждаещи се деца и родители, насочени от различни институции и по лична заявка. Консултациите се провеждат по график в специален кабинет в комисията и са безплатни за клиентите.

През 2018 година Комисията издаде **Програмен позитивен календар** – изготвен и предоставен на всички училища, за втора поредна година. За втора година функционират **Училищни превантивни клубове** като постоянна извънкласна организирана форма на превантивна работа сред ученици, в която връстници подпомагат чрез различни дейности социализацията и развитието на своите връстници. Такива клубове работиха в 14 училища в общината и под ръководството на учител-координатор осъществиха множество изследвания, дискусии, обучения, конкурси, празници, спортни състезания, и др. От началото на настоящата учебна година се сформираха клубове в още две училища.

Местната комисия за БПМН в Разград развива и обогатява дейността си за организиране на **Съвместни инициативи с ученическите превантивни клубове** на проектен принцип в училищата на община Разград, като за 2018 година пленарният състав на Комисията одобри 14 представени идеи за превантивни дейности. Превантивните клубове на осем основни и шест професионални и профилирани гимназии, със съдействието на администра-

тивните ръководители на училищата, предложиха свои разнообразни идеи на дейности за превенция на проблемното поведение, агресията и противобществените прояви сред подрастващите.

Реализирани бяха съвместни инициативи със следните тематични наименования:

ОУ „В. Левски” - Разград - Хепънинг „Бъди щастлив”

ОУ „Елин Пелин“ - с. Стражец - „Карнавал на пролетните феи в приказната гора”

ОУ „Г. С. Раковски“ - с. Раковски - „Да бъдем добри, да бъдем приятели”

ОУ „Кирил и Методий“ - с. Киченица - „Доброто в човека”

ОУ „Д-р П.Берон” - с.Осенец - „Заедно можем повече в **работа, спорт и забавление**”

ОУ „И. С. Тургенев“ – Създаване на анти-стрес стая за преодоляване на стреса и агресията в училище

ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ с. Ясеновец - „Ако до всяко добро същество застане по още едно”

ОУ „Н. Й. Вапцаров“ – „Подари усмивка и помогни на някой да се усмихне”

ПГХТБТ „Мария Кюри” - Разград - „Книгата-мой и твой приятел”

ПГССХВТ „Ангел Кънчев” - „Спорт за социално интегриране на младите хора и за превенция на агресията в училищния и извънучилищния живот”

ПМГ „Акад. Н. Обрешков“ – „Агресивното и манипулативното поведение в личното общуване и интернет-пространството”

НПТГ „Шандор Петъфи“ - „Агресивното поведение – моят начин за справяне”

ПГО „Станка Николица Спасо-Еленина“ - Състезание „Аз обичам България”

ПГТС „Христо Смирненски“ – „Агресията не е решение”

Общо в съвместните инициативи се включиха над 4 000 ученици, учители и родители. За обезпечаване на дейностите бяха изразходвани 14 466.74 лева от бюджета на Местната комисия.

С цел мотивиране на родителите за подпомагане превантивните дейности сред ученическите общности, през 2018 г. Комисията организира и провежда **Първи дискуссионен форум за родители** с участието на Председатели на Обществени съвети и Училищни настоятелства, директори на училища, представители на институции, работещи с деца. Форумът предложи информация за състоянието на детската престъпност в общината и дискутира психологическите потребности на детето. Проведената анкета сред участниците показва одобрение на идеята за форума и желание за повече подобни инициативи, за повече проекти за деца с родители, свързани с превенцията на асоциалното поведение.

За обогатяване на възпитателния капацитет на родителите секретаря на Комисията участва в тематични родителски срещи по покана на училищни ръководства.

По традиция се оказва методическа подкрепа на педагогическите съветници и училищни психолози относно работата им с проблемни ученици. Проведени са три работни срещи и обучителен семинар на тема „Взаимоотношения ученици – учители - родители” с модератор Валентин Минков.

През годината Комисията продължи практиката за работа по изграждане на правна култура у младите хора и доверие към правоохранителните институции. В една от съдебните зали на Районния съд съдиите Нели Генчева и Николай Борисов проведоха срещи и дискусии с около 120 ученика. Екип от юрист и психолог на комисията гостува по темата „Възпитателни мерки за малолетни и непълнолетни” в ЦНСТДБУ.

Местната комисия осъществява дейността си като поддържа устойчиви партньорски отношения с организации и институции, работещи за образованието и възпитанието на децата - с Отдел „Образование“, РУО на МОН, Районна прокуратура, ОД и РУ на МВР, Отдел „Закрила на детето“, Сектор „Пробация” и др.

Към Община Разград функционира Общински съвет по наркотични вещества и Превантивно-информационен център.

Общинския съвет по наркотични вещества (ОБСНВ) е държавно-делегирана дейност към Община Разград, съгласно Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите. ОБСНВ разработва, приема и координира общински програми за борба срещу разпространението, употребата и злоупотребата с наркотични вещества и има своята роля и отговорност за изпълнението на Националната стратегия и плана за действие към нея на

местно равнище. Обединява усилията на институциите и неправителствените организации, при разработване и прилагане на превантивни програми срещу употребата на наркотици.

Превантивно-информационният център (ПИЦ) събира, съхранява и анализира информация на общинско ниво, необходима за осъществяването, координирането и оценяването на програмите за борба срещу употребата и злоупотребата с наркотични вещества. Дейността на ПИЦ е насочена към всички млади хора на територията на общината в училищна възраст. ПИЦ разработва програми за превенция на употребата на наркотични вещества; организира лекции, семинари и дискусии по тези теми с ученици, учители, родители, педагогически съветници и медицински специалисти от училищата; осъществява консултативна дейност с деца/младежи в риск и техните родители; провежда социологически проучвания; поддържа информационна система и база данни; изработва и издава информационни материали за проблемите, свързани с употребата на наркотични вещества – листовки, брошури, плакати и други; организира различни младежки инициативи с превантивна насоченост – конкурси, концерти, спектакли, спортни състезания; осъществява промоция на здравословен начин на живот.

Общинският съвет по наркотични вещества и Превантивно-информационен център към него, град Разград през 2017 г и 2018 г. работи по Общинската програма за борба с наркотиците 2014-2018 г.

Във връзка с реализиране на дейностите заложи в програмата през 2017 г. са обхванати близо 2 500 ученици от 2 до 12 клас на общинските и държавните училища на територията на общината . През 2018 г. година по график са обхванати учениците от 2 до 12 клас от училищата в Община Разград. Изнесани се лекции, беседи, презентации по темите, свързани с наркотиците, алкохола , тютюна, енергийните напитки, наргилетата и здравословно хранене /При по-малките 2-4 кл./.

Темите, по които работиха Общинският съвет по наркотични вещества и Превантивно-информационен център към него, са следните:

- 2- 4 клас – здравословно хранене и превенция на тютюнопушенето . Включва презентация, подходяща за децата, филм за пасивното тютюнопушене и демонстрации с пушещата кукла Сю.
- 5-7 клас – превенция на злоупотребата с тютюн, наргилета, алкохол , енергийни напитки и наркотични вещества.Ролеви игри и симулация с алкохола.
- 8-12 клас – превенция на злоупотребата с алкохол, наркотични вещества , дизайнерски дроги и вредите от пушенето на наргилета. СПИН- болести предавани по полов път.

Обхванати са близо 2000 ученика от следните училища - ОУ „Отец Паисий“, ОУ „Васил Левски“, ОУ „Н. Й. Вапцаров“, ОУ „Н. Икономов“, ПГИ „Робер Шуман“, СУ „Христо Ботев“, ОУ “Св. Св. Кирил и Методий“ - с. Ясеновец, ОУ „Г. С. Раковски“ – с. Раковски и ОУ „Елин Пелин“ – с. Стражец.

През 2018 година основните усилия на ОбСНВ и ПИЦ бяха насочени към превенция употребата на наркотици, чрез активното и целенасочено включване на училището и младите хора в дейности, насочени към информиране за рисковете от употреба на наркотици, развиване на социални умения и компетенции, формиране на нагласи за здравословен начин на живот, повишаване на гражданската активност, както и предлагане на алтернативна ангажираност за свободното време. Основен партньор в работата на ОбСНВ и ПИЦ е Младежкият съвет по наркотични вещества /МСНВ/ и учениците от Училищните превантивни клубове към Разградските училища.

Основните насоки, по които работиха членовете на МСНВ са: повишаване информираността на младите хора по отношение на рисковете от употреба на психоактивни вещества; консултиране на връстници и провеждане на тренинг-обучения по подхода „връстници обучават връстници“; организиране и провеждане на различни младежки инициативи, насочени към предоставяне на алтернативи за свободното време и промоция на здравословен начин на живот; организиране на кампании за превенция на наркоманиите.

- **Дейности на Центрове за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.**

Разкриването на извънкласни форми за занимания по интереси в ЦПЛР създават условия за пълноценно използване на свободното време на младите хора.

ЦПЛР в гр. Разград функционират въз основа на правилник, приет с решение на Общински съвет - Разград и утвърден от кмета на община Разград. Регистриран е с предмет на дейност: развитие на интересите, способностите, компетентностите и изява на учениците в областта на науките и технологиите, изкуствата, спорта. Чрез дейностите по този правилник ЦПЛР осъществяват общинската политика за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от предучилищна възраст до XII-ти клас в община Разград, като организира и провежда дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата им през свободното време.

Основен елемент е идентифицирането на потребностите на децата и учениците при формиране на постоянно действащи и временно действащи групи през учебната година, както и временно действащи групи през ваканциите.

През 2017 година в ЦПЛР-ЦРД работиха 13 извънучилищни педагогически форми с 54 постоянни и 4 временни групи през ваканциите. ЦПЛР-ЦРД продължи да осъществява държавната и общинска политика с деца и ученици чрез организиране на дейности през свободното им време като:

1. Предлага съдържателни и гъвкави форми на обучение.

2. Осигурява подкрепа за ранно отриване на заложибите и способностите на всяко дете и ученик и насърчава развитието и реализацията му.

3. Изгражда у децата устойчивост и неподатливост на вредни влияния и рискови фактори.

53 са участията в изяви на регионално, национално и международно ниво и 25 са изявите, организирани от ЦПЛР - ЦРД. Общо 217 ученика с изявени дарби са получили подкрепа от Центъра за работа с деца. Това са деца, които са се явявали на международни, национални, областни или общински конкурси и състезания. От тях 166 са получили призови места /първо, второ, трето място, както и гран-при и поощрителни награди/. 19 деца получиха стипендии от община Разград по приетите Мерки за насърчаване на творческите заложи и потребности на деца с изявен дарби.

През учебната 2017/2018 г. в ЦПЛР - ЦРД са обхванати 688 деца и ученици в 55 постоянни групи и 3 временни групи. За 2018/2019 учебна година са обхванати 690 деца и ученици в 55 постоянни и 6 временни групи. Брой участия в изяви на регионално, национално и международно ниво и изяви, реализирани от ЦПЛР - ЦРД за 2017/2018 учебна година и м. X – XII вкл. – 99 (78 – за предходния период).

В ЦПЛР – ЦУТНТ през 2017 година са формирани 31 постоянни групи с обхват 425 ученици, работещи по програми за обучение в разнообразни организационно-педагогически форми: клубове, школи, експедиции.

Формирани са 5 ваканционни групи с обхват 86 деца и ученици от подлежащи за първи клас до четвърти клас, осъществили ваканционна програма в областта на приложното изкуство, компютърните технологии, екология и опазване на околната среда.

Формирани са 8 временни ваканционни групи по общинска програма за екологично възпитание на подрастващите с обхват 120 ученици от пети до десети клас.

Броят на участията през 2017 г. в изяви на регионално, национално и международно ниво и изяви, реализирани от ЦПЛР - ЦУТНТ е 51, като 24 от тях са организирани от центъра.

32 са децата и учениците с изявени дарби, класирани в национални и международни конкурси, олимпиади и състезания. 11 ученици получиха еднократна финансова помощ по програмата „Мерки за насърчаване на творческите заложи и потребности на деца с изявени дарби“ на Община Разград.

В ЦПЛР - ЦУТНТ през учебната 2017/2018 г. са формирани 43 постоянни групи с обхват 650 деца и ученици и 20 временни групи с обхват 270 деца и ученици. За 2018/2019 учебна година са обхванати 593 деца и ученици в 38 постоянни и 17 временни групи. Брой участия в изяви на регионално, национално и международно ниво и изяви, реализирани от ЦПЛР - ЦУТНТ за 2017/2018 уч. г. и м. X – XII вкл. – 66 (51 за предходния период).

През 2017 г. в ЦПЛР – УСШ „Р. Бухтев“ са формирани 40 постоянни и 9 временни групи, като са обхванати 501 деца.

ЦПЛР – УСШ е основен организатор на провеждане на общинския кръг от Ученически игри по следните видове спорт: Баскетбол, Волейбол, Хандбал, Футбол, Лека атлетика, Бадминтон, Шахмат, Тенис на маса.

През 2017 г. са организирани 10 изяви от ЦПЛР – УСШ, а неговите школници са имали 50 участия в провеждането на различни видове състезания съвместно със спортните клубове на територията на Община Разград.

Ученическа спортна школа "Руси Бухтев", гр. Разград има 5 деца с изявени дарби, класирани в национални и международни конкурси, олимпиади и състезания.

В ЦПЛР - УСШ през учебната 2017/2018 г. са формирани 40 постоянни групи с обхват 501 ученици и 9 временни групи с обхват 111 ученици. За 2018/2019 учебна година – 615 ученици в 40 постоянни и 9 временни групи. Брой участия в изяви на регионално, национално и международно ниво и изяви, реализирани от ЦПЛР - УСШ за 2017/2018 учебна година и м. X – XII вкл. – 32 (Организиран 10 изяви от ЦПЛР – УСШ и участие в провеждането на различни видове състезания, съвместно със спортните клубове на територията на Община Разград – 50 - за предходния период).

През 2017 година в ЦПЛР МУЦ – ТПО, гр. Разград са сформирани осем групи - шест постоянни и две временни, които обхващат 107 ученици.

В област „Технологии“ профил „Занаяти“ са сформирани:

Школа „Конструиране и моделиране“ – една постоянна група.

Школа „Проектиране и конструиране“ /Техническо чертане/ - две постоянни и една временна групи.

Школа „Млад кулинар“ – три постоянни и една временна групи.

Ученици участваха в XXXIII олимпиада по Техническо Чертане. Организирана беше изложба във връзка с Великденските празници. Организирана бе кулинарна изложба свързана с традиционни коледни ястия. Проведен беше конкурс за изработване на новогодишна украса. Проведена беше благотворителна кампания преди деня на Християнското семейство и Великден.

Получени отличия през 2017 година:

Награди за ученици с изявени дарби, участвали в XXXIII олимпиада по Техническо Чертане на общинско, областно и национално ниво от школа „Проектиране и конструиране“.

Първа награда за Грациела Стоянова от школа „Млад кулинар“ във връзка с кулинарна изложба, свързана с Великденските празници.

Трето място за Калоян Петков от школа „Млад кулинар“ взел участие в кулинарна изложба свързана с традиционни коледни ястия.

Със Заповед № 76/15.01.2018 г. на кмета на Община Разград във връзка с Решение № 488 по Протокол № 35 от проведено заседание на 21.12.2017 г. на Общински съвет – Разград Център за подкрепа за личностно развитие - Междучилищен център по трудово-политехническо обучение, гр. Разград е преобразуван чрез вливане в Център за подкрепа за личностно развитие – Център за ученическо, техническо и научно творчество, гр. Разград, като съществуващите дейности са запазени.

Дейностите в трите центъра за подкрепа на личностното развитие през 2018 година не дублират обучението в училище, а отговарят на интересите и потребностите на учащите. Обучението се води от преподаватели – професионалисти, умеещи и обичащи да работят с деца.

През 2018 година ЦПЛР- Център за работа с деца, гр. Разград продължи да работи по основната си стратегическа цел – предоставяне на компетентна и качествена обща и допълнителна подкрепа и разширяване обхвата на ползвателите на тази подкрепа. Звеното затвърди позициите си като основен притегателен център за личностно развитие на децата и учениците от община Разград, като запази и увеличи броя на децата, посещаващи педагогическите форми, подобри качеството на образованието на децата и учениците в свободното им време чрез организационна и съдържателна гъвкавост на предлаганите занимания.

Изградени са предпоставки за удовлетворяване на специфичните потребности на децата през свободното им време като: активна дейност, творчество, общуване, игри, положителни емоции, успех, самоизява и самоутвърждаване. Обхванати са деца от детските градини, основните и средни училища в гр. Разград.

Специално внимание се обърна на работата с деца със специфични образователни потребности и деца в неравностойно социално положение, като за целта се търси подкрепата на неправителствени организации, родители, местната власт. При осъществяването на учебно - възпитателния процес продължи да се стимулира творческия подход, екипната работа, прилагането на интерактивни методи и съвременни информационни технологии. Плановите

за обучение по различните направления бяха отворени, мобилни и вариативни и съобразени с аудиторията, за която бяха предназначени, а организационните форми на работа отговаряха на спецификата на конкретната дейност и предпочитанията на участниците.

Разшири се обхвата на децата, посещаващи Лятната занималня на ЦПЛР-ЦРД.

През периода бяха осигурени необходимите финансови, материални и личностни ресурси за ефективна организация и осъществяване на цялостният процес на обучение и възпитание в ЦПЛР - ЦРД.

През годините ЦПЛР - ЦРД се утвърди като търсен и „желан партньор, който работи добре както с общински училища и детски градини, така и с държавни и общински институции. През 2018 година звеното бе инициатор или се включи в различни дейности и мероприятия на общинско и областно ниво. Съвместната работа се състои в :

-Участие на съставите на ЦПЛР - ЦРД във всички училищни празници и тържества. /ПМГ „Акад. Н. Обрешков”, ПГЧЕ „Екзарх Йосиф”, ОУ „Н. Икономов”, ОУ „Отец Паисий”, ОУ „Н. Й. Вапцаров”, ПГИ „Р. Шуман”/;

-Участие в празник на ДГ „Незабравка”;

-Открити уроци по български фолклор на ДТШ „Хорце” в ОУ „О. Паисий”, ОУ „Н.Й.Вапцаров”, ОУ „Н. Икономов”;

-Партньор с ОДМВР- Разград, РУО, Община Разград на конкурс за авторска песен „Живот без дрога”. /19 издание/;

-Партньор с Агенцията по аквакултури за организиране на състезание по спортен риболов за деца и родители. /20 издание/;

-Партньор на община Разград при организиране на културната програма по повод есенния градски панаир ; 24 май – Ден на славянската писменост и българската култура; 1-юни – Международен ден на детето; Панаир на киселото мляко и фестивал на традиционните занаяти; посрещане на похода на Таньо войвода;

-Партньор на Федерацията на жените, гр. Разград в реализиране на благотворителни концерти и благотворителни базари;

-Партньор с ПФК „Лудогорец” и дамски фен клуб „Green Ladies” при организиране на рисунка на асфалт по повод 1 юни – Международен ден на детето и при организиране на церемонията при връчване на наградите „Футболист на годината”;

-Партньор по международния проект „Алегра - дей”, подкрепен от фондация „Америка за България”. Целта на проекта бе популяризиране на класическата музика, като същевременно се пробуди и предприемаческия дух в младите хора. Учениците се научиха как се създава културно събитие /как се пише писмо до администрацията, как се подсигурява зала, как се правят флаери, как се изработва афиш/

Продължи съвместната работа със СНЦ „Настоятелство към ЦРД”. Привличането на родителите в реализирането на дейността на ЦПЛР - ЦРД даде своите резултати чрез даренията и прякото участие в подготовката на събития в педагогическите форми.

През 2018 година възпитаниците на ЦПЛР - ЦРД станаха носители на стотици престижни награди от национални и международни конкурси, фестивали и състезания, като доказателство за високия професионализъм на педагогическите специалисти, които работят в звеното.

Градски мажоретен състав:

- Едно първо, четири втори и две трети награди от Международен мажоретен конкурс „Златен помпон” – Албена.

Школа по дигитално изкуство:

- Втора награда от XII национален конкурс за компютърна рисунка „Морето, морето, морето...” гр. Варна.
- Първо, второ място и поощрителна награда от Национален конкурс „Мадарски конник – символ на историческото минало и европейско бъдеще на България”, р. Шумен, раздел „Компютърна презентация”
- Трето място от VI национален конкурс за детска компютърна рисунка „ПриказкиТЕ”, гр. Варна.

Танцова формация „Феникс”:

- Една специална, 19 първи награди, 12 втори и 5 трети от танцов конкурс „София денс-фест”.
- Две втори, две трети награди и награда за хореография от танцов конкурс „Магията на танца” гр. Шумен.
- Две втори и две трети места от танцов конкурс „Танцуваща река” гр. Русе.

Детска танцова школа „Хорце“:

- Второ място от II-ри национален детско-юношески фестивал „Мисионис пее и танцува“ гр. Търговище
- I-во от областен кръг и II-ро място от Национален кръг на конкурси “Букети” 2018 год.

Модерен балет „Арабеа”

- Второ място от областен конкурс „Пусть всегда будет солнце”

Младежки духов оркестър – участие в международен фестивал за духови оркестри в гр. Одрин, Турция.

ВИГ „Салвейшън”

- Специална наградата от 19-то годишно издание на конкурса за авторска песен „Живот без дрога” – приз за най-добра музика

Школа по поп пеене:

- XIV Международен детски музикален фестивал „Златните ябълки“ гр. Кюстендил. Мария Божидарова - втора награда в трета възрастова група и Специалната награда на фирма „Промислено снабдяване“.

- IX Национален конкурс за изпълнители на популярна песен „Съзвездие“. Андреа Начева и Преслава Петрова – 1 място в трета възрастова група. Татяна Славова – поощрителна награда 2 възрастова група

- IV Национален конкурс „Песенна палитра“ – Карлово. Мария Стефанова – 2 място, Преслава Петрова – 2 място.

- Областен конкурс „Живот без дрога“ – Катерина Йорданова - специална награда на конкурса, Андреа Начева– награда на Отдел Образование.

- III Национален конкурс „Децата на България пеят, танцуват, рисуват“ – Шумен. Андреа Начева – 1 място, Мария Стефанова – поощрителна награда.

- XIV Национален конкурс „Звездици за Лора“, гр. Свищов. Награди: Мария Стефанова – 3 награда и покана за безплатно участие в международен конкурс в Слънчев бряг, Пламена Петрова – 3 награда, Андреа Начева – Специална награда, Мартин Пенев – 2 награда.

- Васил Петров – 2 награда – VI Конкурс за изпълнители на класическа и популярна музика – певци и инструменталисти „Музикални бисери“, Варна.

- VII Международен конкурс "Music, my love!" – гр. Букурещ, Румъния. Мария Стефанова – 1 място.

- Международен конкурс „Malta international singers festival Euro stars“, Малта. Андреа Начева – 1 място

- Участие на ученици от Класа по поп пеене в Общински фестивал конкурс на руската песен и танц и Областен кръг на конкурс за руска песен, танц и стихове „Пусть всегда будет солнце“. Награди от Общинския конкурс: 1 възра. група – Татяна Славова – 1 място, Мария Стефанова и Текин Зекериев – 2 място, 2 възра. група – Виктор Петров – 1 място, 3 възра. група – Андреа Начева – 1 място, Пламена Петрова – 2 място, Катерина Йорданова, Петя Ризова – 3 място. Резултати от Областния кръг: 1 възра. група – Татяна Славова, Текин Зекериев – 1 място, Мария Стефанова – 2 място, 2 възра. група – Виктор Петров – 1 място, 3 възра. група – Андреа Начева – 1 място, Пламена Петрова – 2 място, Катерина Йорданова, Петя Ризова – 3 място.

-Участие на Патриция Колева VIII Български национален шампионат по фолклор „Евро фолк 2018“ и Световна купа по фолклор, гр. Велико Търново. Златен медал в Националния шампионат, бронзов медал в Световната купа по фолклор.

- Национален фестивал на руската песен и танц – Сливен 2018. Татяна Славова, Текин Зекериев и Андреа Начева – 1 място, Виктор Петров – 2 място

- Национален радио конкурс „Обичам те, море“ – Варна 2018. Мария Стефанова – 1 място, Татяна Славова – 2 място.

- XIII Международен конкурс „Нова музика“, Горна Оряховица – 1 място в трета възрастова група – Пламена Петрова.

- Пусть всегда будет солнце“ гр. Шумен – Текин Зекериев и Андреа Начева– 1 място, Татяна Славова– 2 място, Виктор Петров– 3 място.

- 12 деца от Класа по поп пеене са наградени с Общинска стипендия за талантливи деца за постиженията си през 2017 г.

- Седем ученика от Класа по поп пеене са включени в годишния алманах на успешните деца на фондация „Димитър Бербатов“ – Андреа Начева, Катерина Йорданова, Пламена Петрова, Мария Божидарова, Патриция Колева, Мартин Пенев и Текин Зекериев

Школа по изобразително и приложно изкуство:

- Специална грамота за отлично представяне на школата в национален конкурс „Златните плодове на есента” гр. Севлиево
- Една първа, една втора, една трета и четири поощрителни награди от областен конкур „Великден през моите очи”.
- Една първа награда и една втора награда от национален конкурс „Бог е любов” /Областен кръг/
- Една първа награда, една втора и една трета награда от Международен конкурс за детска рисунка „С очите си видят бедата” /Областен кръг/.

През учебната година общо над **327 деца** взеха участие в различни общински, областни и национални изяви.

Отличия на възпитаници на ЦПЛР - ЦРД:

През месец май 2018 година 14 ученици от всички педагогически форми на ЦПЛР-ЦРД получиха грамоти за отлични резултати през учебната година, а 9 абитуриенти плакети за дългогодишна дейност в школите на Центъра.

През м. декември 23 възпитаници на ЦПЛР - ЦРД получиха грамоти и стипендии от Община Разград по Мерките за насърчаване на творческите заложби и потребности на деца с изяви дарби на община Разград, а 317 деца получиха награди и грамоти от различни общински, областни, национални и международни конкурси и фестивали.

И през 2018 година трудът на педагогическите специалисти работещи в ЦПЛР - ЦРД бе оценен и материализиран чрез много отличия , които получиха :

1.Свилена Дечева- старши учител по музика:

- диплом за принос в значимостта на XIII международен конкурс за изпълнители „Нова музика” 2018 год.
- диплом за високи постижения и професионализъм в развитието на детското творчество от националният фестивал „Надежда Обзор”.
- диплом за принос във вокалното обучение и музикално-педагогическата дейност, както и за възпитанието и духовното развитие на децата на България от IV национален конкурс за млади изпълнители на популярна песен , организиран от Община Карлово, НЧ „Васил Левски”, СУ „Васил Левски”, Военен клуб.
- диплом за участие и принос в развитието на МФИ „Трикси” от Международен фестивал на изкуствата ТРИКСИ.

2. Ангелина Рахова – старши учител по информационни технологии:

- Грамота за активно участие в Национален конкурс „Куба – далечна и близка” , организиран от СБУ, НДД, Асоциация за приятелство България-Куба”, вестник „Учителско дело”.

3. Цветомира Петрова – учител по изобразително изкуство сертификат от МОН, НДД ЦПЛР –Детски комплекс „Й.Йовков”, гр.Севлиево за високи педагогически и художествено-творчески постижения от XIV Национален конкурс „Златна есен – плодове на есента”, гр. Севлиево.

4. Даниела Куртева –директор на ЦРД– грамота за активно участие от V Национален фестивал на руската поезия, песен и танц – организатори Национално движение Русофили с подкрепата на МОН, СБУ, НДД, фонд „Руский мир”.

- Грамота и плакет от XII национален конкурс „Най-добър социален партньор – директор” на СБУ за висок принос в развитието на социалното сътрудничество със синдиката на българските учители.

През 2018 година в ЦПЛР - ЦУТНТ са разработени програми за обучение по математика, български език и литература, химия и биология, авиомоделизъм, конструиране и моделиране, кулинария за деца и ученици от следните възрастови групи:

- I до IV кл. – **54 ученици**

-V до XII кл.- **198 ученици.**

Повишени са успехите на децата и учениците в сферата на науката и техниката чрез:

- Затвърждаване и разширяване на знанията, практическа насоченост на заниманията, самостоятелност, диференциран подход при работа, обогатяване на езиковата култура.
- Усъвършенстване на езиковия изказ, знанията за специфичните особености на различните жанрове, разширяване на уменията за създаване на лично творчество, подобряване на дикцията, развитие на способностите и уменията, свързани с художественото слово /рецитали и литературни

четения/ и превъплъщаването в различни роли в театрални спектакли; умения за създаване на журналистически текстове; изява на различни концерти, спектакли и фестивали.

- Запазване и развитие на интереса към природните науки. Свободно използване на учебното съдържание и научно-популярна литература при подготовката за изпити и разработване на теми. Изработване на техника за решаване на тестове.
- Разчитане на елементарни чертежи; запознаване с основните принципи на движение на механизмите; решаване на творчески задачи с проблемен характер, изработване на модел по чертеж.

Надграждат се знанията и езиковата компетентност на децата в **сферата на чуждите езици**. През учебната 2018/2019 година е сформирана мотивирана целева група за изучаване на руски и английски език за ранно чуждоезиково обучение за 65 деца в предучилищна възраст и 26 ученици от начален и основен етап.

Ангажиране с полезни занимания през периода на лятната ваканция предлага инициативата „Еко лято” на Община Разград и ЦУТНТ, гр. Разград, утвърдена като успешна и традиционна за нашия град. През лятото на 2018 г. са сформирани в три смени 7 временни ваканционни групи, свързани с инициативата, а техните дейности бяха реализирани в продължение на месец и половина. В групите са се включили 120 деца и ученици от V – X клас, като за парични награди и материали са изразходвани 5000 лева. Около 200 са участниците в Академията по безопасност, организирана от ОД на МВР в партньорство със ЦУТНТ и БЧК и реализирана в рамките на „Еко лято”. **75** ученици членуват в клубовете: „Слово“, „Скаути“, „Репортери“, „Екология“, „Екотуризм“, „Здравословен живот“, което допринася за :

- ✓ Формиране на гражданска, екологична и природозащитна култура, приобщаване към националните и общочовешки ценности у младите хора.
- ✓ Формиране на гражданска позиция и ценности чрез иновационната форма форум театър /театър с изиграване проблем от действителността и участието на публиката, която решава проблема, след което се провежда дискусия/.
- ✓ Приобщаване към националните и общочовешките ценности чрез рецитали, драматизации, театрални спектакли.
- ✓ Включване в доброволчески инициативи - благотворителни базари.
- ✓ Формиране на ценности чрез лично творчество чрез създаване на литературни текстове – литературно есе, разкази, приказки, стихотворения.
- ✓ Срещи с литературни творци.
- ✓ Поемане на отговорност за опазване на собственото здраве и околната среда. Разбиране на значението и важността на атмосферата, водата и почвата според техните основни функции в природата и значението им за живите организми и за човека. Прилагане на усвоените знания в различни житейски ситуации със цел опазване на заобикалящата ни среда.
- ✓ Осъзнаване за ролята на спорта и здравословното хранене за собственото здраве. Изграждане на умения за прилагане на здравословни хранителни практики, здравно-хигиенни умения и навици.
- ✓ Прилагане на усвоените знания в различни житейски ситуации със цел опазване на собственото здраве. Поемане на отговорност за собственото здраве и опазване на околната среда.
- ✓ Повишаване на двигател-ната активност и дееспособност. Разпознаване на растения и животни от заобикалящата ни среда. Придобиване на знания и умения при преходи в гористи и планински местности.

През 2018 година броят на деца и ученици с изявени дарби, получили подкрепа от Центъра за подкрепа на личностното развитие - ЦУТНТ е 600, от които 140 са изявили своите дарби чрез участия в олимпиади, състезания и конкурси.

През учебната 2017/2018 година от ЦПЛР-ЦУТНТ са организирани:

1 национален ученически журналистически конкурс;

1 областен фотоконкурс;

2 общински конкурса по приложно изкуство;

1 общинска програма за екологично възпитание на подрастващите;

1 регионален екологичен форум;

Майски дни на науката и техниката;
4 благотворителни акции;
2 творчески изложби;
4 приложно-технически изложения;
2 експедиции с учебна цел
2 състезания /по природни науки и технологии/.

Броят на учениците, включени в работата на Центъра за подкрепа за личностно развитие - ЦУТНТ, класирани на призови места на състезания, конкурси и олимпиади е 34.

Третият център за подкрепа на личностното развитие - УСШ „Р.Бухтев“ през 2018 година организира дейности, свързани с развитието на интересите, способностите и потребностите на учениците в областта на отдиха и спорта. Под ръководството на квалифицирани треньори школниците спортуваха в следните спортове: баскетбол, бадминтон, лека атлетика, ориентирание, шахмат, тенис на маса, стрелба с лък, тенис на корт, волейбол и плуване. Центърът се утвърди като звено за масов спорт и като трамплин на талантливите деца за по-нататъшна реализация като състезатели в спортните клубове. Беше противодействано на всички форми на рисково поведение сред подрастващите: обездвижване, нездравословно хранене и затлъстяване, алкохол, наркотици и тютюнопушене чрез създаването на една здравословна среда за тренировки и обучение по видовете спорт. УСШ „Р.Бухтев“ организира и проведе седем състезания от Общинския кръг на Ученически игри по следните видове спорт: баскетбол, волейбол, футбол, бадминтон, тенис на маса, шахмат, хандбал и лека атлетика.

През 2017/2018 учебна година са проведени:

- *Общинско първенство по баскетбол, волейбол, хандбал, футбол, бадминтон, тенис на маса, шахмат, хандбал и лека атлетика;
- *Зоново първенство по баскетбол, футбол, бадминтон, тенис на маса, шахмат, лека атлетика;
- * Областно състезание „Живот без дрога“;
- * Общинско състезание „Бързи, смели, сръчни“;
- * Градска лекоатлетическа щафета;
- * „Деца на Разград спортуват“;
- * Тенис на корт – турнир – V-VII клас;
- * Забавен пентатлон;
- * Коледен турнир по бадминтон за деца I-IV клас;
- * Тенис на маса – турнир за деца IV-VIII клас;
- *Шахматен турнир за деца II-V клас;
- * Състезание „Аз мога да плувам“;
- * Крос „Златна есен“.

- **Дейности на неправителствени организации, читалища, спортни клубове в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.**

През 2017 г. и 2018 г. Сдружение „ЖАНЕТА“ развива дейности, насочени както към деца, потребители на услугите, така и към широката общественост и в частност деца от детски градини и ученици. Тези дейности са свързани с превенция на различни рискови фактори като ранни бракове и ранни забременяване, употреба на наркотици, агресия между връстници, противообществени прояви и други.

Експерти от ЦОП проведоха редица беседи, тренинги и обучения на деца от училища и детски градини по различни програми :

1. Агресията като явление, видове и последици – тренинг за ученици от начален и горен курс на образование.
2. Трафикът на хора – причини, последици , начини за предотвратяване
3. Какво трябва да знаем за насилието
4. Безопасен интернет
5. Здравословен начин на живот
6. Кариерно развитие
7. Лидерски умения
8. Позитивното възпитание: Как с любов и уважение да наложим на детето граници” /обучение за родители и за педагогически персонал/

Специалисти от центъра са влизали в общо 25 групи и класове. Обхванати 483 деца.

Провеждат се кампании, целящи повишаване на обществената чувствителност към правата и закрилата на децата и включване на заинтересованите страни в дейности по оказване на подкрепа на децата и семействата в общността.

През 2017 г. ЦОП към Сдружение „ЖАНЕТА”, гр. Разград активно участва в разработването на програми, провеждане и участие в кампании с различен обхват:

Собствени кампании:

- Информационна кампания "Щадящо правосъдие за деца";
- Информационна кампания „Не на насилието”;
- Превенция на ранните бракове

Национални кампании: Сдружение „ЖАНЕТА” като член на Национална мрежа за децата и Национален Алианс за Социална Отговорност участва активно в провеждане на дейности и кампании на местно ниво.

На територията на Община Разград развиват дейността си 26 спортни организации. Водещи сред тях са спортните клубове по футбол, борба, лека атлетика, колоездене, стрелба с лък, баскетбол, бадминтон и шахмат. С бързи темпове се развиват спортовете: бокс, тенис на маса, тенис, волейбол, ориентирание, културизъм, карате - киокушин, вдигане на тежести и автомобилизъм /рали крос/.

В град Разград е изградена добра спортно-материална база, позволяваща развитието на традиционните за града спортове и спорт за всички.

1. Лекоатлетически крос „Освобождение“.

За деня на Разград - 28 януари, по улиците на града се дава старт на масов лекоатлетически крос „Освобождение” за всички възрасти, който се провежда без прекъсване от 1965 година. В категорията деца, момчета и момичета, юноши и девойки до 18 години и младежи до 21 години са над 300 участници.

2. Великденски крос.

От три години се провежда Великденски крос, който няма състезателен характер. Участници в кроса са без ограничение на възрастта, това са семейства, младежи, ученици, студенти, както и гости на града, завърнали се в родния си град за празничните дни, които пробягват или преодоляват с различна интензивност разстояния по пешеходната зона в централната част. Над 150 участници, от които близо 90 са ученици и студенти.

3. Лекоатлетически крос „Златна есен“.

Провежда се в началото на месец ноември по алеите на Градския парк, участват над 150 ученици от разградските училища, разпределени в пет възрастови групи. За победителите във възрастовите групи се осигуряват медали и предметни награди.

4. Благотворителен турнир по футбол за деца.

Провежда се ежегодно през месец октомври в спортна зала на ОУ „Васил Левски“. Турнирът е по футбол на малки врати, като обхваща над 100 деца в 10 отбора от социални заведения на Северна България от Комплекс от центрове за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждане, Помощни училища интернати, Възпитателни училища интернати и SOS – детски селища.

5. Волейболна лига за ученици.

Провежда се за Деня на Разград – 28 януари в спортна зала на ОУ „Васил Левски“, участват 14 училищни отбора, разпределени в три възрастови групи /девойки 7- 12 клас, юноши 7 – 10 клас, юноши 11 – 12 клас/.

6. Световен ден на ходенето

Спортното събитие се провежда в средата на месец октомври в Градския парк, където се маркират и обозначават три маршрута с различна дължина. Всеки участник може да преодолее, чрез ходене, един или повече маршрути по отделно, комбинирано или по етапно в зависимост от своето функционално състояние, самочувствие и желание за двигателна активност. Един от маршрутите е съобразен и с възможностите на хора с намалена двигателна активност. В началото и края на всеки маршрут са изградени пунктове, където специализирани лица измерват кръвно налягане и пулсова честота. Разиграва се томбола с предметни награди между по – вече от 250 участници.

7. Световен ден на предизвикателството.

Спортния празник се провежда в средата на месец май и се свързва с Деня на българския спорт 17 май. Участниците са от пет възрастови групи /8-11 години, 12 -14 години, 16 – 19 години, 20 – 35 години и над 35 години/. На всеки участник се дава личен регистрационен талон за участие в седем предизвикателства. След преодоляване на предизвикателствата със заверения талон се участва в томбола според събраните точки. Разиграват се над 100 предметни награди в т.ч. и два атрактивни велосипеда.

8. Спортен празник „Плувно лято“

Провежда се в началото на месец юли на басейн „Мимоза“, гр. Разград. Спортният празник е естествен завършек на обучителната работа на групите „Научи се да плуваш“. Празникът се открива с демонстрации по водно спасяване, оказване на първа долекарска помощ и демонстрации на упражнения за начално обучение. Участниците са над 100, които се включват в забавни игри във водата и състезания по дисциплините - свободен стил, бруст, гръб и смесена щафета.

9. Спортна надпревара по бадминтон и баскетбол „Общуваме толерантно, играем честно“

Спортното събитие се провежда в средата на месец октомври в зала „Лудогорец“. Организатор е Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни към Община Разград със съдействието на ЦПЛР - УСШ „Руси Бухтев“. В надпреварата се включват над 220 участници от 3 до 11 клас, като всеки участник получава фланелка с девиза на проявата „Общуваме толерантно, играем честно“, а първенците в отделните възрасти - медали, отборни купи и предметни награди.

Община Разград подпомага с финансови средства **спортните организации** за подготовка и участие на местни спортисти и отбори в първенствата от Държавния и Международния спортен календар на съответната Българска спортна федерация, както и за организиране и финансово обезпечаване на общински спортни прояви, състезания и спортни празници, спортни прояви за групите за здраве и за хора с намалена двигателна мобилност и в неравностойно социално положение.

Едно от предизвикателствата пред младите хора е да опознаят националните, европейските и световни културни традиции и ценности. В това отношение голяма подкрепа им оказва **Регионална библиотека „Проф. Боян Пенев“ в град Разград.**

Библиотеката е културна и демократична институция. Тя предоставя достъп до информация в книжни тела и в интернет-зали. Освен основната ѝ функция да събира, съхранява и предоставя нужната информация с граждани, тя развива и културна дейност. В тази насока са: представяне на изложби, презентации на различни книги, по повод бележити дати или календарни празници на българина, събития посветени на исторически дати. Библиотеката работи с различни групи от населението: от всички възрасти, занятие, пол и етноконфесионално самосъзнание. Работи още и с хора с увреждания и с уязвими групи население.

Приоритет на библиотеката в Разград е работата с младите хора, с деца от детските градини и ученици от основните и средните училища.

Иновативна инициатива на библиотеката е Мобилната библиотека, при която част от библиотечните специалисти, като екип отиват на място в класовете на училищата или детските заведения и провеждат уроци по история, етнография, фолклор или гражданско образование. Също така групи от

детските градини и учебните заведения посещават Регионалната библиотека и Детския отдел към нея. Включват се в инициативите на библиотеката или провеждат съвместни мероприятия: библиотека с ДГ и библиотека с училища.

Регионалната библиотека прави съвместни инициативи и мероприятия с другите културни институции при работа с ученици, а това са: НПО, РИМ.Разград, ТД „Архиви” – Разград, НЧ „Развитие - 1869” и НЧ „Напредък 1901” и др.

Обхванати са почти всички детски градини, основните училища в града, профилираните и професионалните гимназии.

Основните дейности, които развиват 25-те читалища на територията на община Разград са заложили и произтичат от Закона за народните читалища. Основни потребители на услугите в читалищата на община Разград да са децата и младежите. Всички 25 читалища предлагат възможност за творческа изява и задоволяване на културните потребности чрез развиване както на традиционни дейности – библиотечна и клубно – кръжочна дейност, така и съвременни форми – театър, балет и др.

Чрез действащите 22 библиотеки през 2018 година е осигурено добро библиотечно – информационно обслужване на децата и учениците от община Разград при равен достъп до библиотечните ресурси.

Извършва се книгозаемане и информационно - справочна дейност за подпомагане на учебно – възпитателния процес. Читалищните служители работят в тясна връзка с учебните заведения на територията на населеното място, като обновяването на библиотечните фондове е съобразено до голяма степен с потребностите на децата и младежите и търсената от тях литература.

Абонаментът за периодични издания включва предимно заглавия в помощ на учащите. Реализираха се множество библиотечни инициативи - литературни четения, участия в национални кампании, срещи с творци, изложби и тематични кътове с литература в библиотеките, инициатива „Библиотекар за един ден“, конкурси и др. Подготвени са информационни табла, витрини и др., целящи стимулиране на интерес и формиране на култура на четене у подрастващите.

Успешна инициатива през 2018 г. се оказа организираната от НЧ „Делиорман 2014 г.“ Лятна детска школа „В страната на чудесата“, която обедини в заниманията си над 40 деца на възраст между 2 и 14 години. В продължение на месец участниците в детската школа учиха есперанто, занимаваха се с приложни изкуства, танци, музика, изобразително изкуство, компютърни умения, борба, футбол, кулинария. Заниманията се проведоха в партньорство с Есперантско дружество „Д-р Л. Л. Заменхоф“, Регионална библиотека „Проф. Боян Пенев“, Съюз на художниците гр. Разград и Етнографски музей.

През април 2018 г. беше организирана лагер - школа в град Дряново за участниците в Детска танцова студия „Капанче“, а през м. август малките танцьори от ДТС „Капанче“ и от Средношколска танцова формация участваха в Лагер школа в гр. Ракитово, където твориха и се забавляваха със свои връстници – танцьори от гр. Септември.

И през 2018 г. НЧ „Просвета 1883“ с. Гецово продължи традицията да осмисля времето на децата и младежите през лятната ваканция чрез организиране на занимания под надслов „Весело лято“ и арт работилница „Сръчни ръце“. Децата усвоиха нови знания, умения и техники, работиха се с природни материали, материали за рециклиране и др., и повишиха екологичната си култура.

Над 10 деца на възраст между 5 и 10 години се включиха в организираната лятна работа на НЧ „Слънчев лъч – 1902“ с. Островче през 2018 г. Бяха организирани разнообразни инициативи - прожектиране на общообразователни филмчета, четене на приказки, рисуване на асфалт, оцветяване на книжки, рисуване с водни бои и моделиране с пластелин, кулинарно шоу, вечер на таланта и др.

Към читалищата в общината са сформирани кръжоци, клубове и школи за приложно изкуство, живопис, клубове по литературни и спортни занимания, за компютърно обучение и др. 7 на брой са постоянните клубно – кръжочни читалищните форми, в които са обхванати 81 участника.

10 читалища осигуряват подкрепа за личностно развитие на децата и младежите от община Разград чрез 24 вокални, танцови групи, ансамбли и школи, в които са ангажирани над 675 участника.

През 2018 г. са сформирани следните художествени формации:

- Детска вокална група „Благоевски звънчета“ към НЧ „Просвета-1871“ – с. Благоево – включва 10 деца на възраст 5-10 години;
- Младежка театрална група „Сто усмивки“ към НЧ „Съгласие 1891“ с. Осенец – 12 участника на възраст 10 – 15 години;

- Детска танцова група към НЧ „Съгласие 1891” с. Осенец – 5 участника на възраст 5 -10 години;
- Школа за народни инструменти към НЧ „Напредък 1901“ гр. Разград – 5 участника;
- Детски танцов състав към НЧ „Пробуда-1919г.”с. Раковски – 11 участника на възраст 6 -12 години;
- Детска вокална група към НЧ „Пробуда-1919г.”с. Раковски – 10 участника на възраст 6- 12 години;
- Детска група за народни песни - НЧ „Нов живот-1909г” с.Ушинци – 7 участника на възраст 10 – 12 години.

Читалищните ръководства са осигурили участие на формациите в 151 изяви, от които – 10 международни, 27 национални фестивали и конкурси и 114 събития с регионален и местен характер. 20 са самостоятелните концерти и годишни продукции на детските школи и формации.

През м. април 2018 г. Средношколска танцова формация към НЧ „Напредък 1901“ гр. Разград участва във Фестивал „Балканско детско веселие“ в Одрин, като визитата бе част от културния календар, създаден въз основа на Декларация за сътрудничество и съвместна дейност между област Разград и област Одрин.

От 21 до 23 юни 2018 г. Детска танцова студия „Капанче“ към НЧ „Напредък 1901“ бе част от културната делегация на Община Разград и участва в Международния фолклорен фестивал „Цветята на Бараган“ в побратимения на Разград гр. Слобозия, Румъния. Малките танцьори спечелиха и престижното второ място във Фестивала за български народни танци „Мегданско веселие край морето“ в гр. Варна.

Детската вокална група към читалището продължава традицията по съхраняване на фолклорното наследство на Разград. През м. септември 2018 г. талантливите изпълнители взеха участие в Международен конкурс „Art stars – Звезди на изкуството“ и спечелиха първо място и купа. Достойно се представиха и във Фестивал за деца в неравностойно положение в гр. Русе, както и в Националния фолклорен фестивал „С хоро и песен във Водица всяка есен“.

Над 70 деца се обучават в класовете по пиано, китара, цигулка, барабани, поп пеене и в новосъздадените класове по гъдулка, гайда и народно пеене на Музикална школа „Илия Бърнев“ към НЧ „Развитие 1869“ гр. Разград. Школата дава възможност на всички да се потопят във вълшебния свят на музиката, да се научат да я разбират и обичат, както и да формират добър естетически вкус в себе си, насочен към стойностните постижения в изкуството.

През 2018 г. възпитаниците на МШ „Илия Бърнев“ завоюваха престижни отличия от Международен конкурс по пиано „Davorin Jenko“ Белград, Национален конкурс „Децата на България пеят, танцуват и рисуват“ гр.Шумен, Международен конкурс „Вива пиано“ гр.София, Национален фестивал на руската поезия, песен и танц „Пусть всегда будет солнце“, Международен конкурс за вокална и инструментална музика „Звукът на времето“ гр. Велико Търново, Национален конкурс за млади изпълнители на популярна музика „Морско конче“ гр. Варна, Конкурс за млади изпълнители на популярна песен с международно участие „Нека да е лято!“ в гр. Павликени, Национален конкурс „Речни ноти“ гр. Тутракан, Национален конкурс за млади изпълнители на популярни песни „Съзвездие“, гр. Шумен и др.

Над 120 на брой са децата, които се обучават в Балетната школа към НЧ „Развитие 1869“. Награди от Танцов фестивал „Магията на танца“ гр. Шумен, Национален фестивал „Звезден път“ гр. Разград, Национален фестивал на руската поезия, песен и танц „Пусть всегда будет солнце“ записаха в творческата си биография малките грации през 2018 г. В конкуренция от над 1000 участници от 32 града в страната, повечето от които възпитаници на специализирани училища, балерините спечелиха четири приза на Национален конкурс „България танцува“ в Димитровград, както и покана за участие в престижен фестивал в Сърбия през 2019 г.

30 деца с интерес към театралното изкуство посещават заниманията на Младежка формация за театър „Импулс“. В рамките на Национален фестивал за детско-юношеско театрално творчество „Малкият принц“ в гр. Велико Търново те представиха пиесата „Женско царство“ и спечелиха Първа награда за спектакъл в категория „Юношески театри“.

Чрез партньорство на НЧ „Бузлуджа 2010“ и ДГ „Райна Княгиня“ е създаден детски танцов състав, в който участват 16 деца от различни етноси.

Организираните 16 спортни прояви на читалищата дават възможност на децата да се забавляват, да повишат двигателната си активност и физическо здраве.

III. SWOT анализ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
○ Благоприятна образователна структура на образованието ○ Разгърнатата училищна мрежа, гарантираща равномерен достъп до образование. ○ Разгърнатата мрежа от детски градини, осигуряваща възможност за пълен обхват на деца в предучилищна възраст ○ Наличие на действащ механизъм за финансиране на делегираните от държавата дейности и местни дейности приходи по бюджета. ○ Определен стандарт за издръжка на дете и ученик за финансиране на делегираните от държавата дейности ○ Прилагане на Системи за финансово управление и контрол ○ Разработена система от мерки за осигуряване на достъпа до образование – безплатен транспорт; безплатни учебници и учебни помагала за всички ученици от I до VII клас; безплатни закуски I-IV клас ○ Допълнителна работа в училищата с изоставащи и надарени ученици ○ Прилагане на иновативни методи на работа в училища и ДГ ○ Наличие на добра материална база на училищата – подобрени по проект за енергийна ефективност, спортни площадки и салони, специализирани кабинети, училищно оборудване, компютърни кабинети с ИТ технологии, софтуер и достъп до интернет ○ Медицинско обслужване на децата - изградени здравни кабинети в учебни и детски заведения ○ Създадени са условия за удовлетворяване интересите, желанията и потребностите за личностно израстване и реализация на децата и учениците в свободното от учене време, наличие на пет ЦПЛР. ○ Създадени разнообразни условия за изява и участия в конкурси, конференции, олимпиади, спектакли, състезания, празнични програми, изложби, открити занимания за всяко дете и ученик, участващо във формите на извънкласна дейност. ○ Създадена подкрепяща среда за децата и учениците със специални образователни потребности–ресурсен център и ресурсни учители, достъпна архитектурна среда	○ Недостатъчен човешки ресурс в детските градини и училищата за работа с деца със СОП – психолози, логопеди, слухово-речеви рехабилитатор, рехабилитатор за зрителни затруднения и други специалисти ○ Обучение в слети паралелки, затрудняващо обучението ○ Липса на ефективен механизъм за събиране на информация за учениците в чужбина ○ Липса на интерес и слаба мотивация у децата от етническите малцинства да посещават училище ○ Липса на млади педагогически кадри, резултат от непривлекателност на образователната професия ○ Липса на възможности за участие на ЦПЛР в Национални програми на МОН - за проектно финансиране ○ Агресия и недостатъчни социални умения за общуване у децата и учениците ○ Неефективност на санкциите, предвидени в ЗПУО за родители, които не осигуряват присъствието на децата си в училище и ДГ.

○ Наличие на условия за квалификации и вътрешни квалификации на специалистите, работещи в детските и учебни заведения, провеждане на открити практики, съвместни инициативи и партньорство между учебни и детски заведения ○ Въведена целодневна организация на обучение за ученици ○ Наличие на шест професионални гимназии и условия за професионално насочване на подрастващите ○ Мотивиране на директори, учители и ученици – награди за 24 май, награда „Директор на годината”, „Учител на годината” и „Отличник на випуск” ○ Стимулиране и насърчаване на деца с изяви дарби от община Разград чрез приети от Общински съвет Разград мерки ○ Ритуализация на символите в училищата и детските градини	
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
○ Обучение на педагози, педагогически съветници за работа по проблемите на ученическата агресия и формиране на социални умения у подрастващите ○ Осигуряване на подходяща среда и условия за привличане на млади специалисти с висше образование и стимулиране на професионалната мотивация. ○ Повишаване на привлекателността и на качеството на учебния процес и на училищната среда, както и създаване на подходяща среда за подкрепа на личностното развитие на учениците. ○ Квалификация на учителите за работа с деца и ученици в риск от отпадане. ○ Подобряване качеството на професионалното образование и осигуряване на условия за по-ефективни връзки с бизнеса. ○ Включване на родителите в инициативите на училища и детски градини и подобряване на съвместни дейности с тях ○	○ Нередовна посещаемост на учебни занятия - заплахата от отпадане на учениците от училище ○ Миграция на семействата и обезлюдяване на региона ○ Демографски срив, намаляване броя на децата и учениците през годините ○ Опасност от закриване на учебни и детски заведения ○ Трудна събираемост на таксите в детските градини ○ Езикова бариера при деца от етносите, затрудняваща учебния процес ○ Засилване на диспропорциите в качеството на образованието между отделните училища /град-село/ ○ Намаляващ интерес към учителската професия и като резултат застаряващ педагогически състав. Недостатъчен брой на младите висококвалифицирани и мотивирани специалисти в училище

IV. Обобщение и изводи от анализа:

1. След влизането в сила на Закона за предучилищното и училищното образование и извършената оптимизация на училищната мрежа, системата за предучилищно и училищно образование в община Разград обхваща следните законодателно установени институции: 20 общински детски градини, 21 основни и средни училища, 4 общински центъра за подкрепа за личностно развитие и един Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

2. В Община Разград има изградена и добре функционираща система за предучилищно и училищно образование за обезпечаване на общата и

допълнителната подкрепа за личностно развитие, която се осигурява в детските градини, в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие.

3. В Община Разград съществуват условия за осъществяване на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците от институциите в системата за предучилищно и училищно образование, съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

4. Съществуващите центрове за подкрепа за личностно развитие трябва да отговорят на новите предизвикателства и да предложат нова визия за развитие пред традиционните образователни модели и традиционните форми на общуване. Ясно и категорично фокуса трябва да падне върху развитието на личността на детето и ученика, с неговата автономност и свобода на избор, право на личен стремеж към преуспяване и благоденствие, принадлежност, участие и отговорност към множество общности и групи едновременно.

5. Община Разград прилага цялостни политики за обезпечаване на дейностите за подкрепа на личностно развитие чрез общински образователни и младежки програми, програми за спорт, превенции, здраве и социални дейности.

6. Създадени са условия за сътрудничество и отношения на загриженост между всички участници в процеса на образование, като са необходими процедури за повишаване на ефективността на комуникацията между тях.

7. Съществува необходимост от прилагане на активна политика за реализиране на проекти, финансирани със средства по оперативни програми на Структурните фондове, както и чрез други фондове и програми, за да се осигури допълнителен финансов ресурс и дългосрочно положително въздействие върху местната общност.

8. Организирането и осигуряването на дейностите за подкрепа на личностното развитие на територията на община Разград, е динамичен процес, който подлежи на оптимизиране в съответствие с разпоредбите на ЗПУО, с променящите се потребности на образователната система и налага координираност между всички участници в образователния процес и органи на управление на централно и местно ниво, с цел осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията на всяко дете и ученик.

V. Заключение

Осигуряването на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е приоритет в националната политика в областта на средното образование. Законът за предучилищното и училищното образование и Наредбата за приобщаващо образование са нормативните основания за организиране на образователната среда и нейните елементи чрез обединяване на ресурсите на всички държавни и местни органи и институции. Изградената система за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците от община Разград доказва ползата от единните и целенасочени действия на цялата общност. Натрупаният опит – постиженията и проблемните аспекти, определя бъдещите стратегически цели и идеи за превантивни и корекционни дейности в областта на общата и допълнителната подкрепа. Предложеният анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Разград е индикатор и ориентир при разработването на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Област Разград.